

Tijdschrift van het Priester Daensfonds
40e jaargang nr. 2 - 2016 Driemaandelijks tijdschrift
Toelatingsnummer 3775 - Erkeningsnummer P4A8022
Afgiftekantoor: 9300 Aalst 1
Verantwoordelijke uitgever:
Johan Velghe, Stasegemstraat 112/A1, 8500 Kortrijk

België-Belgique
P.B.
9300 Aalst 1
3/5036

Daens vandaag

**Daensdag
zondag 5 juni 2016**

JAN DE WILDE, P. 10

UTOPIA, P. 13-19

ERFGOEDDAG, P. 24-27

Te noteren in uw agenda 2016

zondag 5 juni

Daensdag

Met o.m. Luckas Vander Taelen

zondag 26 juni

Poëtisch-muzikale wandeling

Van stadsfeestzaal naar Sint-Martinuskerk en jezuïetencollege in Aalst

zaterdag 24 september

Daensquiz

dinsdag 1 november

Novemberhulde

Begraafplaats, Aalst. Herdenken, bezinnen, actualiteit aan het graf van Adolf en Pieter Daens.

Verantwoordelijke uitgever en hoofdredacteur: Johan Velghe, Stasegemsestraat 112A/1, 8500 Kortrijk,

☎ 056 / 25 71 82, e-post: johan.velghe@skynet.be

Redactie: Stephan Beeckman, Willy De Turck, Erik D'Hondt, Herman Gevaert, Wilfried Lissens, Hendrik Strijpens, Frans Van Campenhout, Hugo Van de Voorde en Johan Velghe.

Opmaak: Erik D'Hondt, Wilgstraat 35, 9320 Erembodegem, ☎ 053 / 77 44 97, e-post: eriko@telenet.be

Kaftontwerp:: Hugo Van de Voorde, ☎ 053 / 77 74 03, e-post: hugovandevoorde@skynet.be

Foto's: Jef Keymeulen, Rutger Lievens, Hugo Van de Voorde

Socioculturele vereniging PRIESTER DAENSFONDS vzw

Aangesloten bij het Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen (OVV, Aalsterse Cultuurraad, Actiegroep Nederlands en Aalst Mixt).

Maatschappelijke zetel: Stadhuis, Grote Markt 3, 9300 Aalst

Correspondentie-adres: Stasegemsestraat 112A/1, 8500 Kortrijk,

e-post: info@daens.org, **webstek:** www.daens175.be en www.daens.org

Raad van Bestuur en Algemene Vergadering: Stephan Beeckman, Martien Bode, Peter Dauwe, Wouter De Bruyne (ondervoorzitter) Lieve De Geyter, Carolien De Neef, Joris De Kegel (secretaris), Johan Denijs, Willy De Turck (erevoorzitter), Annie De Smet, Vicky De Wolf, Nicole De Zeeuw, Jan Dhaene, Erik D'Hondt (penningmeester), Miel Dullaert, Luc Geeroms (archivaris), Herman Gevaert, Koen Gevaert, Jef Keymeulen, Rob Librecht, Jozef Liebaut, Rutger Lievens, Wilfried Lissens, Emiel Malderie, Eric Meersseman, Hendrik Strijpens, Roel Temmerman, Frans Van Campenhout, Karel Van den Bossche, Luc Van der Helst, Hugo Van de Voorde (communicatie en foto's), Joost Vandommele, Emiel Van Schuylenbergh en Johan Velghe (voorzitter).

Lidmaatschap (rekeningnummer: IBAN: BE40 7370 2745 3063; BIC: KREDBEBB)

Jaarlijkse bijdrage: 15 euro (7,50 euro: scholieren en studenten; 25 euro ereleden en openbare besturen); 50 euro (beschermende leden)

Daens Vandaag

Driemaandelijks tijdschrift van het Priester Daensfonds
40^e jaargang, nr. 2

Technologie, robotisering, duurzaamheid, alternatieve energie, sterke analyses, het groeiende besef dat toenemende ongelijkheid de wereld naar de afgrond leidt, de grote sprongen vooruit inzake wetenschap, medische kennis, digitalisering, gezonde voeding en huisvesting,... zijn vele positieve puzzelstukken die eenmaal samen gelegd de maatschappij een hoopvol model voorhouden. De toekomst is niet afschrikwekkend, tenzij we bezig blijven zoals vandaag.

...En leidt ons op de wegen der nieuwe maatschappij... (Hulde aan de groene vlag)

Offshorebedrijven voor oligarchen, 'gelukkiger' zijn met minder voor het plebs. Schulden maken om te groeien, chantage plegen met nooit ingevulde beloften van werkgelegenheid om maar een habbekrats aan belastingen te moeten betalen, en de overconsumptie opdrijven met nachtelijke internetverkoop en daarop de luchtvervuiling opdrijven door thuisleveringen à la minute. De wereldhandel, met de uitwassen van TTIP (Transatlantic Trade and Investment Partnership) en Ceta (Europees-Canadees handelsverdrag), zorgt niet voor evenwicht, duurzaamheid en meer geluk voor iedereen.

...Help ons uit de slavernij, wil ons verlossing geven...

De wereld is moe en boordevol zorgen: klimaatopwarming, sectaire en andere machtspositionerende oorlogen, schaamteloos racisme, particratie in plaats van democratie, platgewalste identiteit, het ontbreken van prioritair gesteld weerwerk tegen toenemende armoede. Dichter bij huis blijven de beloofde extra jobs uit, net als een forse aanpak van sociale woningbouw en de zekerheid om te kunnen genieten van een gezonde en betaalbare oude dag. ...Word allen democraten, als lafaards niet gebukt. Verenigen wij ons krachten, dan zijn wij vrij en sterk om 't onrecht te versmachten en lonen voor ons werk.

Daensisten, en allen die de kracht van de verontwaardiging én de zekerheid van de hoop op een rechtvaardiger samenleving in zich dragen, Daensdag, zondag 5 juni eerstkomend komt er aan. Uiteraard kijken we uit naar uw aanwezigheid.

We herdenken Adolf Daens en de daensisten precies door het hoofd niet af te wenden van de actuele problemenberg. Herdenken is met de kennis van het verleden vooruit kijken. We kijken met het schilderspenseel van Jeronimus Bosch (500 jaar geleden overleden) naar de scherpe scheiding tussen goed en kwaad. We herlezen (de actualiteit) van *Utopia* van Thomas Morus, 500 jaar geleden gedrukt op de persen van Dirk Martens. We vergeten de inspiratiebron van het daensisme niet: de encycliek *Rerum Novarum*, 125 jaar geleden door paus Leo XIII voorgehouden aan de hyperkapitalistische industriëlen. De uitgangspunten van deze encycliek zijn - veelzeggend! - vandaag nog actueel: rechtvaardig loon, recht op eigendom, solidariteit met de zwakkeren.

U merkt het. Daens herdenken is niet vrijblijvend. Tot zondag 5 juni.

Johan Velghe, voorzitter Priester Daensfonds

DAENS NEEMT DE MUZE BIJ DE HAND

POËTISCHE-MUZIKALE DAENSWANDELING 26 JUNI 2016

Deze poëtisch - muzikale Daenswandeling start om 16 u. in de *feestzaal van het Aalsterse stadhuis*. Daar zingt het mannenkoor *Kratzfuss* onder leiding van Philippe Souvagie en begeleid door Eva Caudron *All through the night*, een Welsh volkslied bewerkt door Hugh S. Robertson, 't Er viel 'ne keer een *bladtjen op het water* van Guido Gezelle op muziek van Kristiaan Van Ingelgem, en *Down by the Sally Gardens*, Iers volkslied bewerkt door John Rutter. Ella Looman brengt poëzie van Cees Buddingh, Toon Tellegen, Joke Van Leeuwen en Wislawa Szymborska.

De *Sint-Martinuskerk* is onze tweede halte. Daar bespeelt organist, beiaardier en meester-improvisator Kristiaan Van Ingelgem het orgel. Elia Vermeulen reciteert verzen van Czeslaw Milosz, Aleidis Dieck, Hans Andreus en Wislawa Szymborska.

In de *Taeymanszaal van het Jezuïetencollege* speelt Jean Van der Schueren op gitaar werk van Juan del Granero, Leo Brouwer, Jiri Jirmal en Horst Grossnick, terwijl Lieve De Geyter gedichten voordraagt van Roland Jooris, Hans Lodeizen, Jacques Prévert en Wislawa Szymborska.

We sluiten de namiddag af in de *kerk van het Jezuïetencollege*. Elisabeth Hermans vertolkt, op het orgel begeleid door Daniel David, twee werken van Haendel : het arioso *Dank sei Dir, Herr* en uit Theodora *Angels, ever bright and fair*, en Willy Van Boxstael brengt poëzie van Cees Nooteboom, Herman De Coninck, Judith Herzberg, Rien Vroegindewey, en Wislawa Szymborska.

Programmatie en coördinatie zijn van de hand van **Wouter De Bruyne**, oud-leraar klassieke talen en esthetica, ondervoorzitter van het Priester Daensfonds, auteur van vreedzame teksten voor de IJzerbedevaart en andere gelegenheden, oud-lid van het mannenkoor *Pro Musica*, en lid van het gregoriaans koor *Gaudete*. Hij houdt van de poëzie van Wislawa Szymborska, Cees Buddingh en Herman De Coninck en van de muziek van Bach, Mozart en Schubert.

De toegangsprijs bedraagt 8 euro en men kan inschrijven op naam van het Priester Daensfonds vzw BE40 7370 2745 3063 met vermelding "wandeling 26 juni". Kaarten zijn ook te koop bij Wouter De Bruyne of bij de ingang van de feestzaal van het stadhuis

Voor het woord werken mee:

Ella Looman behaalde de stads- en regeringsmedaille aan de stedelijke academie voor ballet, toneel en muziek van Aalst, was spelend en regisserend lid van de vroegere toneelkring *De Schakel* uit Aalst en van de toneelvereniging *De Constleerende* uit Schellebelle en is sinds 2003 regisseur van de poëziedagen van het Davidsfonds in Schellebelle

Elia Vermeulen behaalde de eerste prijs voordracht aan het conservatorium van Gent, gaf les aan diverse filialen van de Academie van Aalst en aan het technisch instituut DVM. Ze regisseerde enkele poëzieavonden voor het Davidsfonds in Schellebelle en was presentatrice bij verschillende sociaal-culturele verenigingen en Vlaamse manifestaties.

Lieve De Geyter is leerkracht geschiedenis-Engels in het Don Bosco- instituut van Zwijnaarde, lector op Sinte-Anna, actief lid van de koninklijke *Aloude Rederijkerskamer De Catharinisten* en lid van de werkgroep Daensistische activiteiten. Ze vindt inspiratie in mooie teksten die ze gedreven en begeistert probeert te brengen.

Willy Van Boxstael is oud-leraar van het V.T.I. en als woordkunstenaar niet onder één hoedje te vangen. Hij volgde cursussen regie, stages en workshops, was artistiek directeur van theater *Lanseloet*, stadsverteller in de jeugdbibliotheek en decennia lang actief als acteur en regisseur. Hij nam deel aan verschillende buitenlandse jeugdfestivals waar hij meer dan een keer laureaat was en stond in voor de jeugdhappening in ons cultureel centrum.

Voor de muziek werken mee:

Kratzfuss is een mannenkoor dat de traditie van *Pro Musica* voortzet. Het wordt geleid door Philippe Souvagie, gepokt en gemazeld in *Cantate Domino* en reeds jarenlang bariton bij het Vlaams Radio Koor. Kratzfuss is het Duits voor révérence of buiging en staat voor een enthousiaste en kwaliteitsvolle samenzang op eigentijdse wijze. Hun repertorium loopt van Engelse renaissance over Duitse romantiek tot hedendaagse licht - klassiek, folksongs, spirituals en arrangementen in close - harmony.

Eva Caudron studeerde piano aan de Academie voor podiumkunsten in Aalst, behaalde aan het Lemmensinstituut een meester diploma muziek met als specialiteit piano en kamermuziek en begeleidt vaak solist, koor en ensemble. Ze is lerares aan de gemeentelijke academie voor muziek en woord in Lede, studeert ook accordeon in Geraardsbergen en geeft daarin ook les in Aalst.

DAENSDAG 2016

ZONDAG 5 JUNI, AALST

Daensdag

9 u.30 Daensmis in de Sint-Martinuskerk, voorgedaan door Felix Van Meerbergen, deken van Diest en Marc Verwaeren, deken van Aalst. Homilie door deken Marc Verwaeren
Organist Kristiaan Van Ingelgem en het koor Canticorum Jubilo (o.l.v. Jaak De Bie) begeleiden muzikaal. Tijdens de offergang wordt een gedachtenisprentje uitgereikt

Bloemen voor Daens

10 u.45 Bloemenhulde aan het Daensmonument op het Werfplein in Aalst, korte toespraak door schepen Ann Van den Steen namens het stadsbestuur. Korte bezinning door deken Felix Van Meerbergen
Zang: Hulde aan de Groene Vlag

De betekenis van Daens vandaag

11 u.30 Huldezitting in de stadsfeestzaal, Grote Markt, Aalst. Johan Velghe, voorzitter Pr. Daensfonds, over daensistisch engagement.
Gelegenheidspreker: Luckas Van der Taelen
Samenzang: Groene Strik en Vlaamse Leeuw
(lift beschikbaar: binnenplein direct rechts)

Afsluiten met een receptie

12 u.30 Receptie. Vooraf inschrijven (20,00 euro per persoon). Overschrijven uiterlijk tot 30 mei op rek. BE40 7370 2745 3063 van Priester Daensfonds.
Na deze datum worden geen inschrijvingen meer aanvaard.

Kristiaan Van Ingelgem is sinds 1972 organist van onze Sint- Maartenskerk en sinds 1999 stadsbeiaardier. Hij is ere-docent van het conservatorium van Antwerpen en ere-leraar aan diverse muziekacademies. Hij realiseerde diverse cd-opnames met zijn dochter Tineke, componeerde o.m. een Te Deum, Mijn Kapel- lekensbaan, Psalm150, een Mariacantate, en samen met zijn zoon Maarten *In blijde verbijstering* voor harp en vrouwenstemmen. Kristiaan kreeg voor zijn werk diverse onderscheidingen o.m. de Gaston Feremansprijs voor zijn muzikale carrière.

Jean Van der Schueren behaalde het Hoger Diploma gitaar- en kamermuziek aan het Koninklijk Conservatorium van Brussel en is leraar gitaar aan de Academies van Aalst, Ninove, Gooik en het conservatorium van Gent. Hij is een echte duivel-doet-al met de o.m. Koepoortconcerten in Ninove, medewerking aan diverse operahuizen en theaters, concerten, workshops en concerten en sinds 1995 voorzitter van de vzw *Duende* dat leidde tot de stichting Jazz - Madd of Jazzmuziek aan de Dender, een nieuw platform met 3x3 jazzconcerten in het voorjaar en evenveel in het najaar.

Elisabeth Hermans studeerde zang aan het Lemmensinstituut bij o.m. Lucienne Van Dyck en Greta De Reyghere. Ze zong bij verschillende koren zoals de Nederlandse Bachvereniging en het Collegium Vocale van Philippe Herreweghe en als soliste bij *La Petite Bande* van Sigiswald Kuijken. In 2007 realiseerde ze met organist Bart Naessens de solo -cd *Dona eis requiem*. Ze is met Bart Naessens mede-oprichter en bezieler van *BachPlus* dat maandelijks in onze jezuïetenkerk voor verademing en verstilling zorgt door een historische benadering van Bach en tijdgenoten. Elisabeth geeft les aan het Lemmensinstituut en aan de Academie van Lede.

Daniel David studeerde Germaanse filologie en filosofie in Leuven en Freiburg en is leraar Germaanse talen aan het Sint-Maartensinstituut. Hij begeleidt vaak *Cantate Domino* in binnen- en buitenland. Hij behaalde een regeringsmedaille voor orgel en een eerste prijs in de nationale muziekwedstrijd van het gewezen *Gemeentekrediet*.

Basisinkomen is geen liefdadigheid

Thomas Morus in 'Utopia':

„Uiteraard leidt hun manier van samenleven tot grote overvloed en omdat die iedereen in gelijke mate ten goede komt, is het ook niet verwonderlijk dat er in Utopië geen armen of bedelaars zijn.”

Is het basisinkomen een utopie? Misschien toch niet, stelt socioloog prof. Walter Van Trier (UGent). Dat 'misschien' steunt ondermeer op twee concrete en al jarenlang toegepaste uitvoeringen: in de Amerikaanse staat Alaska en in... Iran, jawel in het vermaledijde Iran. Sinds 1978 weten de inwoners van Alaska zich verzekerd van een vast maandelijks inkomen waarvan het bedrag gerelateerd is aan de opbrengst van de olieproductie. Hoe dan ook, een basisinkomen dat als systeem al 38 jaar stand houdt, ook al worden er bij de jaarlijkse begrotingsdebatten in de staat Alaska stevige debatten over gevoerd. Toen in Iran de subsidies voor olieproducten aan de pomp werden afgeschaft, werd deze staatsondersteuning omgebogen tot een basisinkomen voor alle burgers. Waarmee bevestigd wordt dat hét uniforme basisinkomen niet bestaat. Vele varianten zijn mogelijk.

Wat is een basisinkomen? Het is een vast (maand)inkomen dat de overheid iedere burger verstrekt of garandeert zonder daarbij voorwaarden te stellen. De betaling gebeurt heel zeker op regelmatige basis, zodat zekerheid en stabiliteit geboden wordt. Er zijn geen voorwaarden aan verbonden, niet wat arbeidsbereidheid, niet wat de gezinssituatie betreft, noch de graad van inkomen. Een basisinkomen is niet gerelateerd aan het zich maatschappelijk nuttig maken.

Zwart werk

Met de invoering van een basisinkomen voor iedereen wordt een twee-inkomstenstromenland gecreëerd: een gelijk basisinkomen en daarnaast een individueel inkomen uit arbeid, kapitaal, zwart werk,...

Wat is een basisinkomen niet? Het is allerm minst een vorm van liefdadigheid, want niet willekeurig. Het is geen verzekering want vooraf dienen er geen bijdragen gestort te worden. Het is ook geen tegenprestatie. Het is geen zesde peiler omdat er geen uitsluitingvoorwaarden aan verbonden zijn. Het is geen uitkering voor vrijwilligersinzet. Het is geen leefloon, want er is geen voorafgaandelijk onderzoek naar bestaansmiddelen, terwijl met een basisinkomen er in tegenstelling tot het leefloon er volop mag 'bijverdiend' worden.

Een basisinkomen is een gegarandeerd inkomen, niet meer, niet minder. Het pleidooi hiervoor is niet nieuw. Wijlen Martin Luther King pleitte er al in 1967 voor. Anderen gingen hem voor, vele anderen volgden. Op honderd meter van de plaats in Brussel waar Karl Marx in 1848 zijn 'Das Kapitaal' schreef, pleitte op het eigenste moment Joseph Charlier in zijn geschriften voor het basisinkomen. Eerder nog, op het einde van de achttiende eeuw wees Thomas Paine, vader van de mensenrechten, ter dood veroordeeld in Engeland, op de noodzaak van een basisinkomen. Pjotr Kropotkin, Bertrand Russell, Nobelprijswinnaar Jan Tinbergen, Milton Friedman, eurocommissaris Sicco Mansholt, de Occupybeweging in het vorig decennium, eerder ook Vivant, de Volksunie-jongeren, de eerdere inheemse PVV-Jongeren (niet te verwarren met de Nederlandse PVV). De Voedingsbond van de Nederlandse FNV-vakbond pleit er voor. Zo ook Rudolf Steiner, filosoof Philip Van Parijs (UCL). In Groningen en Utrecht lopen experimenten en in Zwitserland is basisinkomen het thema van een in juni eerstkomend te houden referendum. Het idee van een basisinkomen duikt in de geschiedenis periodiek op. Stelselmatig merken we pleitbezorgers op voor een samenleving die als een geheel van aandeelhouders georganiseerd wordt, waarbij iedereen recht heeft op een dividend.

Loonslavernij

Basisinkomen invoeren is meer dan een loutere technische hervorming. Het bestrijdt heel zeker armoede, maar slechts één facet. Armoede bestrijden is immers veel complexer dan het toestoppen van geld. Een basisinkomen breidt burgerrechten uit en beperkt loonslavernij, het aannemen van om het even welk werk aan om het even welk laag loon. Basisinkomen weert uitbuiting. Basisinkomen herschikt eigendomsrechten door de introductie van een individueel en onvoorwaardelijk recht op een deel van het nationaal product. Iedereen beschikt over een eigendomsdeel van wat de samenleving produceert. Basisinkomen kan gezien worden als een equivalent van het algemeen stemrecht dat vandaag niet in vraag gesteld wordt, maar waarvan de strijd voor algemeen stemrecht een scharniermoment was in het democratisch proces.

Luiards kweken?

Dé gemeenplaats in de discussie over basisinkomen is de populistische reflex in de vraag: „Kweken we daarmee luiards?”

Het is een misvatting dat basisinkomen inkomen en arbeid loskoppelt. Met een basisinkomen blijft het netto-inkomen volstrekt individueel, want arbeid bovenop een basisinkomen blijft lonen. Hoe meer mensen aan het werk zijn, hoe hoger overigens het bedrag dat in de verdeelpot voor het basisinkomen gestopt wordt.

Iets geven voor niets lokt bij sommigen ethische bezwaren uit. Koesteren ze dan diezelfde bezwaren tegen onbezoldigd vrijwilligerswerk? Waar is hun ethisch bezwaar tegen onderbetaalde jobs?

Basisinkomen maakt de maatschappij rechtvaardiger. Het geeft mensen waar ze recht op hebben, een menswaardig bestaan. Het vermindert armoede, het maakt de maatschappij beter. De aarde wordt een beetje meer collectief bezit. Het vormt de financiële erkenning van het collectief intellect als voornaamste bron van rijkdom. Het is een instrument van vrijheid voor allen, van geloof in gelijkheid, van reële vrijheid voor iedereen in het verwezenlijken van ieders eigen levensplan. Basisinkomen is het beste instrument hiertoe.

Daarnaast zorgt basisinkomen voor harmonise-

ring en rationalisering van het huidige systeem van uitkeringen. Het zorgt beslist voor meer transparantie en minder bureaucratie. Het is in die mate een instrument van armoedebestrijding daar het financiële armoede bant uit het takenpakket van sociale werkers, wat een belangrijke verbetering van het armoedebelief is. Basisinkomen werkt de arbeidsval weg als minder moeilijk te nemen opstap naar de arbeidsmarkt. Het stimuleert de mogelijkheden om de sprong naar een bestaan als zelfstandige te wagen. Basisinkomen vervangt ook de huidige loonsubsidies. Basisinkomen zorgt voor meer persoonlijke autonomie, zowel van kinderen ten opzichte van hun ouders, als van vrouwen ten overstaan van mannen.

Basisinkomen kan groepsvorming stimuleren, aansporen tot ecologisch verantwoord gedrag, tot onthaasting en het weren van depressies, burn-out.

Hoe financieren?

Valt het basisinkomen, de gelijke uitkering voor allen, te betalen? Vergroot hierbij het risico op inflatie?

Het basisinkomen is een vorm van herverdeling die zeker positief is voor mensen met een laag inkomen. Maar wensen de hogere inkomens hieraan mee te betalen?

Een laag basisinkomenbedrag kan eventueel gekoppeld worden aan een uitkering die conditioneel is, zoals bij de huidige werkloosheidsuitkering.

Financiering van een basisinkomen kan via de personenbelasting, ecotaksen, btw, vermogenswinstbelasting, de hele pot aan huidige uitkeringen, leeflonen,... de Tobintaks kunnen er in passen, net als opbrengsten van erfenisrechten en opbrengsten van overheidsbedrijven.

Een uitbetaling in cash kan vervangen worden door een verrekening (voorschotten) via de belastingen. Een zichtbare uitbetaling verhoogt echter de sociale cohesie, want aan iedereen geven stigmatiseert niet. Een basisinkomen verstrekken op geregelde tijdstippen zorgt voor stabiliteit.

Maar wie is iedereen? Ook de vluchtelingen? Ook zij die permanent in het buitenland verblijven? Aan iedereen hetzelfde bedrag geven? Ba-

sisinkomen als het ei van Columbus voorstellen is naïef. Er blijven vele vragen, maar hoe dan ook versterkt een basisinkomen de burger die met geringere angst leeft zijn werk te verliezen. De evolutie naar een gerobotiseerde arbeidsmarkt resulteert in minder voltijdse jobs. Met een basisinkomen zullen deeltijdse werknemers minder in armoede verzeilen. Seizoensarbeid wordt beter opgevangen. Wie een flexijob uitoefent wordt niet langer meer afgestraft met een habbekratsloon en later met een belabberd

pensioen. Met een basisinkomen blijft de garantie op een voldoende loon, met de surplus van meer vrijheid, meer gelijkheid, meer flexibiliteit, meer welvaart.

Er blijven vragen. Wat met de arbeidsfierheid? Arbeid kan emanciperend zijn, maar bepaalde jobs zijn dat allerm minst.

Basisinkomen staat het ontwikkelen van talenten, ambities, het ontwikkelen en uitvoeren zijn ieders levensplan en dromen niet in de weg.

Johan Velghe

Opinie

Zijn bejaarden arm?

Medio maart jongstleden publiceerden de Socialistische Mutualiteiten een nieuwe rusthuisbarometer over de prijs van de Vlaamse bejaardentehuizen. Hieruit bleek dat het type en de ligging van een rustoord van grote invloed zijn op de prijs, waarbij de OCMW-tehuizen goedkoper zijn van de vzw's en de commerciële tehuizen. In de provincie Antwerpen bedraagt de gemiddelde factuur 1.600 euro per maand of 53,00 euro per dag en dit is gemiddeld 200,00 euro hoger dan in Limburg of West-Vlaanderen.

Enerzijds zijn in deze prijs zowel het verblijf als de maaltijden, de kosten voor verzorging en vaste kosten zoals medicatie en kappersbezoek inbegrepen. Anderzijds werd vastgesteld dat de gemiddelde rusthuisbewoner 84 jaar oud en zwaar zorgbehoevend is. Volgens de Socialistische Mutualiteiten kon naar schatting driekwart van de ouderen hun rusthuis niet zelf betalen.

Deze vaststelling leidde opnieuw tot hevige discussies over de vraag of de inkomsten van bejaarden voldoende zijn om alle kosten zelf te betalen, zonder dat zij beroep moeten doen op de kinderen of het OCMW. De onderzoekers dienden wel toe te geven dat er enkele sociale correcties op hun cijfers nodig zijn, zoals de Vlaamse Zorgverzekering van 130,00 euro per maand, die automatisch toegekend wordt, en de aanvulling van de lage inkomens met een zogenaamde 'bijkomende hulp aan bejaarden', die kan oplopen tot 500,00 euro per maand (vroeger ook in het algemeen gekend als gehandicaptenpensioen betaald door de Zwarte Lievevrouwstraat).

Hierbij dient vermeld te worden dat deze bijkomende tegemoetkomingen niet belastbaar zijn

en dus niet op de belastingaangifte ingevuld moeten worden.

Het zal wel juist zijn dat een aantal bejaarden niet zelf kunnen instaan voor hun plaatsingskosten bij gebrek aan voldoende inkomsten, maar wie naar de oudere generatie in Vlaanderen refereert, denkt automatisch ook aan het bezit van spaargeld of andere vormen van kapitaal. Niemand weet officieel hoeveel spaargeld elke Vlaming bezit, maar men weet enkel dat er in België in januari 2016 zomaar eventjes 262,43 miljard euro op spaarboekjes geboekt staat en dat dit bedrag nog elk jaar stijgt, ondanks dat het spaargeld vrijwel niets meer opbrengt. Het spreekt voor zich dat al dit geld natuurlijk niet alleen aan bejaarden toebehoort.

Maar daarnaast behoren de Vlamingen ook tot de koplopers in Europa inzake bezit van onroerend goed en dan in de eerste plaats van een eigen huis. Dergelijk bezit is gemakkelijker te achterhalen dan cash geld maar ook hier moet men voorzichtig zijn.

Wordt het eigen huis op het ogenblik van de opname in een rusthuis niet verkocht of verhuurd,

zodat de inkomsten automatisch sterk stijgen en vrijwel zeker volstaan om alle kosten te dekken? Werd het eigen huis of andere onroerende goederen (of het kapitaal) niet korte of langere tijd voor de plaatsing geschonken aan de erfgenamen?

Met de nieuwe maatregelen van de Vlaamse Regering inzake schenkingsrechten zijn er nog nooit zoveel officiële schenkingen geweest. Aldus zal het later niet steeds gemakkelijk worden om te achterhalen waar al de vroegere bezittingen van de ouderen heen zijn.

De Socialistische Mutualiteiten gaan evenmin na hoeveel OCMW's een wettelijke hypotheek namen op een onroerend goed van een geplaatste persoon, zodat deze officiële instellingen later de totaliteit van de gemaakte kosten kunnen recupereren.

Meteen kunnen een aantal algemene besluiten getrokken worden. Er zijn inderdaad nog altijd veel (en naar mijn oordeel te veel) arme bejaarden, die onvoldoende middelen hebben om iedere maand rond te komen, laat staan zelf de kosten voor plaatsing in een rust- en verzorgingstehuis te betalen. Als men bijvoorbeeld met een karig pensioen één derde tot de helft van zijn inkomsten aan een huishuur moet uitgeven is armoede een harde realiteit.

Juist beeld

Maar bejaarden zijn toch niet altijd zo arm als beweerd en in allerlei onderzoeken vastgesteld wordt. Hoe kan men immers nagaan wat een persoon, die bijvoorbeeld in een woonzorgcentrum opgenomen is, bezit als zelfs de overheid geen zicht heeft op alle roerende en onroerende inkomsten? Meteen moet de vraag gesteld worden wanneer deze overheid eindelijk eens werk zal maken van een deftige controle op alle roerende en onroerende inkomsten, waarbij de belastingaangifte een juist beeld geeft van de werkelijkheid?

Luc Vanderhelst

Daensquiz op zaterdag 24 september 2016

Spreek nu al maar je vrienden (-innen) aan om een ploeg te vormen. Gelegenheidsteams, maar ook al lang op dreef zijnde quizploegen zijn welkom, ook individuen. Voor de ervaren quizzers wordt gemikt op niveau categorie C en D. Komen zeker in de tien reeksen van telkens tien vragen aan bod: aardrijkskunde en toerisme, geschiedenis en actualiteit, kunst en literatuur, muziek, sport en ontspanning, wetenschap en techniek, fauna en flora, film-TV-media-magazines,...

Presentator: Filip Van de Winkel.

Iedereen keert met een prijs huiswaarts. De winnende ploeg mag het eerst in de prijzenpot grabbelen. Hoofdprijs: 100 euro (voor de groep)

Refter Sint-Jozefscollege, Pontstraat in Aalst om 20 u.

Deelnemen per ploeg van 4 personen kost 16,00 euro. **IEDEREEN PRIJS !**

HèHè... HIER IS JAN DE WILDE

Jan De Wilde voorstellen hoeft uiteraard niet meer. Waarom we aan zijn bel gingen hangen, was omdat ons ter ore was gekomen dat de voorouders van Jan daensisten waren. We hadden geluk. Want Lieve, zijn echtgenote, had ons aan de telefoon verteld dat Jan eigenlijk nog slechts telefonisch interviews geeft, want: „Die gasten bleven hier urenlang hangen, het werd echt té druk.”

Wat dus zeer te begrijpen is. Jan en Lieve zijn zeer gastvrij, gaan graag op bezoek bij vrienden en ontvangen ook graag mensen. Maar er zijn grenzen. Vooral omdat Jan bezig was aan een zeer succesvolle tournee die onlangs afgesloten werd. Dat hield daar niet op in Aigem. *Daens Vandaag* wachtte tot dan, Daens mocht dus binnen. Maar we hebben daar toch ook een paar uren gezeten. Jan en Lieve wonen in een heringericht en gerestaureerd hoevetje in een bijna onvindbare smalle straat. Naast de doorgang naar de achteruit van dit huis staat een wilde haag, (zo wild als Jans zilverwitte haren), het begin van een grote tuin met een boomgaard, waarvan Jan zegt dat hij te groot begint te worden. Paarden uit de buurt functioneren er als grasmaaiers. En binnen, mensen toch, boeken

in rekken tot aan de zoldering, muren vol, met daarbij stapels kranten en tijdschriften. Want Jan leest graag en veel. Al van toen hij klein was, want hij was niet zo'n erg stoere vent en sporten lag hem niet zo goed.

Maar opnieuw even naar Daens. Jan: „*Die officiële deelname aan het daensisme blijkt dan toch niet te kloppen. Wel is het zo dat ze dicht bij het gedachtegoed van Daens stonden en daar ook naar handelden. Het was een hardwerkende familie met een aantal winkeliers en bakkers. Een grootvader was kleermaker. Ze noemden hem 'de luie naald', maar hij was helemaal niet lui. Ik heb er trouwens een liedje over gemaakt. Er zaten ook enkele cafëbazen tussen, vaak verbonden met een lokaal, onder-*

meer het 'bokkenlokaal', gelieerd aan de fameuze Charles Woeste. En een repetitielokaal als thuisbasis van de rederijderskamer De Catharinisten. Ook was mijn familie, vooral langs moeders kant, heel flamingantisch. Sommigen hebben daar serieuze ambras mee gehad. Het was een bewogen tijd waar mijn familie middenin zat en intens met het sociale leven meedeed. Geen 'bourgeois', maar ook geen armoezaaiers. Sociaalvoelend en betrokken bij armenzorg. Na Daens is de toestand enigszins verbeterd, de middenklasse krijgt het beter, maar er is nog veel verdoken armoede. De inspanningen om daar iets aan te doen, lukken nog onvoldoende. De confrontatie met armoede is pijnlijk. Daklozen, honger... dat bestaat nog altijd.”

Laat ik daar nog aan toevoegen dat Jan en Lieve bewust sober leven. Die sociale betrokkenheid vind je ook duidelijk in het repertoire van Jan terug. Dat Jan wel vier keer het boek Pieter Daens van Louis Paul Boon las, zegt ook al veel.

Jan en Lieve reisden ook veel. Met vrienden. Behalve Australië bereisden ze alle continenten, zelfs meerdere keren. Ze kwamen overal, zelfs in de brousse, waar ze ei zo na aangevallen werden door een zilverruggorilla. Het avontuur liep goed af. Dat was in Rwanda, waar Jans vriend Jan Kieckens ontwikkelingswerker was. Maar het mooiste en meest indrukwekkende, zegt Jan, was het zuidwesten van de Verenigde Staten, de natuurparken, de canyons. „Onvoorstelbaar”.

Even terug naar zijn jongste succes. Jan geeft zelf de uitleg. Ondermeer in het voorwoord van het boek 'Dag Meneer De Wilde, leven en werk van Jan De Wilde', geschreven door Jo Bogaert. *Op mijn oude dag krijg ik een waardering die ik vroeger niet altijd gehad heb. Ik heb natuurlijk goede muzikanten en een uitstekende klankman. Iedereen doet heel graag mee...* Kijk, dat is nu typisch Jan: zelf bescheiden en mensen met wie hij samenwerkt vooraan op het podium zetten. *Ge hebt er geen gedacht van wat een goede klankman kan verwezenlijken.* En het moet gezegd: hij beschikt over de beste muzikanten die er te vinden zijn. Jan treedt nu op in uitverkochte zalen. De vraag naar zijn optreden is groot. Vandaar ook dat er nog een tournee zal volgen. De plannen ervoor worden uitgewerkt.

En als we van plannen spreken moeten we erbij zeggen dat Lieve daarin het voortouw neemt, in heel de agenda van Jan, trouwens. Ze gaf ooit het lesgeven op, speelde bas in het gezelschap, maar treedt zelf al een jaar niet meer op.

Ingenieur

En dan zeggen dat het weinig gescheeld heeft of we hadden nooit een Jan De Wilde op het podium gehad. Zijn vader Leon was een bekwaam technicus die textielmachines onderhield. Hij had zoon Jan voorbestemd om ingenieur elektromechanica te worden, terwijl Jan liever de richting plastische kunsten ingedoken was, maar botste op het veto van een nogal strenge vader (vaders wil was toen nog wet). Jans vader overleed toen Jan negen jaar was. *Ik heb mijn vader niet goed gekend. Maar als hij niet overleden was, zou ik hoogstwaarschijnlijk ingenieur geworden zijn...* Of hoe een leven verlopen kan... Jans moeder overleed in 1967, maar had voor Jan al het licht op groen gezet voor zijn artistieke interesses. Als weduwe had ze het financieel moeilijk maar er was toch niets tekort. Muziek en tekenen hadden veruit zijn voorkeur. Bach was zijn grote favoriet. Jan zong ook graag, hij zong zelfs in een Aalsters schoolknappenkoor, de voorganger van *Cantate Domino*, opgericht in het Sint-Maartensinstituut in Aalst waar Jan les volgde. Kortom: Jan kwam in de kunsthumaniora van Sint-Lucas in Gent terecht, werkte in Aalst mee in de Sint-Jorisclub, een scoutslokaal dat een jeugdhuis werd, (Jan is nooit scout geweest), en leerde daar ondermeer de broers Jan en Karel Kieckens kennen, vrienden voor het leven en zijn toekomstige echtgenote Lieve Van Steenberghe, ook voor het leven. Poppenkast was daar hun eerste artistieke bedrijvigheid. Die club was het begin van Jans carrière. Maar het vervolg kent u wel. Jan vindt 'liedjeszanger' een beter woord dan 'kleinkunstenaar', hoewel kleinkunst aan een steile opmars begon. (jaren '60...) Jan zal altijd een 'kleinkunsticoon' blijven. Lieve, in alles zijn 'steun en toeverlaat' - „zij is socialer dan ik” - houdt ook nauwkeurig een log- en dagboek bij van Jans optredens, die al vijftig jaar hoogtes en laagtes kent wat aantal bezoekers betreft. Maar Jan heeft nooit aan 'commercie' toegegeven. Zijn carrière golft op en neer. Er zijn jaren geweest dat je weinig van Jan hoorde, maar hij werkte intussen wel aan kwaliteit. En momenteel heeft hij ook de jeugd mee. Jan zette geen muziek op woorden, maar

deed wel het omgekeerde: woorden op muziek. *Liedjes componeren is een aangename bezigheid, dat gaat vlot, maar teksten!... Moeilijk, en vooraleer ik daar tevreden over ben kan er veel tijd over gaan. Teksten maken is zwoegen.*

Voor heel zijn toch omvangrijk repertoire maakte Jan bijna altijd zelf muziek en tekst. En juist dit is uniek bij Jan: zijn melodieën en teksten zijn zeer gevarieerd. Geïnspireerd door gewone dingen en gebeurtenissen, door gewone mensen. Herkenbaar, soms relativerend, absurdeiteit van de goeie soort, ironisch, doorvoeld, humoristisch, kortom over dagelijkse dingen. Menselijk, uit het echte leven. Muzikaal lijkt hij bij de Angelsaksische traditie aan te leunen (Bob Dylan). En Brassens. Maar laten we het hier bij houden.

Venusberg

Jan werd geboren op nieuwjaarsdag van 1944 (wat geen nadeel bleek voor het ontvangen van cadeautjes), kende een gelukkige jeugd in een volkswijk aan de Sint-Annalaan, waarvan Jan denkt dat ze model stond voor de roman 'De Voorstad Groeit' van Louis Paul Boon die daar ook nog een tijd heeft gewoond. Nog veel gekende namen kruisen het leven van Jan die na in Lede gewoond te hebben (Vogelenzang) in het landelijke Aaigem terecht kwam in een zeer sociale buurt. „Iedereen spreekt er met iedereen”, (beide in zijn liedjes bezongen). (Zijn huidige straat heette vroeger Berg, maar Jan maakte daar 'Venusberg soixante-neuf in Naaigem' van). Jan kan heel grappig uit de hoek komen. Jammer genoeg werd er een zeer strenge foto van hem gekozen voor de cover van zijn boek: „Dat was de keuze van de uitgever.”

Optredens gebeurden aanvankelijk in kleine zalen, jeugdclubs, parochiezalen... met meer dan één artiest per avond. We kenden elkaar dus goed en er ontstonden veel vriendschappen. Het overlijden van Zjef Vanuytsel met wie ik zeer bevriend was heeft me diep getroffen. Toen hij zwaar ziek was heb ik hem nog bezocht, enkele dagen voor zijn overlijden. Willem Vermandere was eerder een rusteloos type, een 'doe-mens', altijd bezig. Hij hielp ook mee in Aaigem. Bij het installeren van de achterdeuren werkte ik hem blijkbaar op de zenuwen: 'uteweg, da moed' hier vrut goan, hé!’ Jef Vermassen hielp ook mee. Die leerde ik in Lede kennen. In jeugdhuis De Leeuwerik zegden Miek en Roel af voor

een optreden wegens ziekte. Jef kwam ten einde raad bij mij terecht als vervanging voor dit afgezegde optreden. Ik stemde uiteindelijk toe, met als begroeting aan het publiek: Ik ben Miek en Roel. Het ijs was meteen gebroken.” En dan Urbain Servranckx: „Aan Urbanus heb ik veel te danken. Ik produceerde drie van zijn platen. Hij vond zijn roeping na mijn optredens: zo wil ik worden... In populariteit stak hij mij voorbij. Hij werd ook meer cabaretier dan zanger. Zijn sketches sloegen aan. En Johan Anthierens: dat was toendertijd de 'kleinkunstpaus'. Hij lokte me voor het eerst naar de televisie, wat uiteraard het begin van een ruimere bekendheid was. Ik moet hierbij ook zeggen dat een te grote bekendheid mij schrik inboezemde. De impact daarvan is zeer zwaar. Na HèHè, bijvoorbeeld, was het hier een drukte van jewelste aan de deur en aan de telefoon. Teveel voor mij. Ik moest mij verstoppen...”

Merkwaardig man

Een feit is alleszins dat Jan, door hard te werken, steeds betere resultaten kon voorleggen. Zoveel is duidelijk.

En tenslotte: Dat zogenaamde 'stuntelen' tussen twee nummers door is geen pose. Het is wel zo dat Jan wat onhandig overkomt en dat 'handelsmerk' komt goed over en maakt hem ook sympathiek. En in de lijn daarvan: Jan is een nachtuil: 's avonds, maar dus ook 's morgens, waardoor hij de zon zelden ziet opkomen. *Ik zit gewoon zo in elkaar. Ik ben een avondmens, en ga door tot één, twee uur 's nachts. Ik heb dus eigenlijk een normale slaapduur nodig.* Met luiheid heeft dat dus eigenlijk niets te maken. Wel misschien dat de (nacht)uil een lievelingsdier is van Jan.

Dit was het dan, in de overtuiging dat het meeste nog niet gezegd is over Jan. Maar ik heb mijn toegemeten tekstruimte al flink overschreden. En als u wil onthaasten en toch goed blijven functioneren, lees of herlees dan het boek over Jan. Of luister in alle stilte naar zijn liedjes, want: *Hij kan het ma, hij kan het...* Je zal er wel bij varen. Jan is een merkwaardige man, echt uniek, ook bij zijn podiumgenoten. Jan blijft altijd zichzelf. Punt.

Wilfried Lissens

Boekbespreking

UTOPIA MAG DAN AL FICTIEF ZIJN, DE UTOPIANEN ZIJN HET NIET

Een meer dan tweeduizend jaar oude Griekse tragedie bood zich in soapvorm aan. Wraakzuchtige blindheid, kortzichtigheid gekoppeld aan eigengereidheid en blikvernauwend eigen grote gelijk kostte peuter Lucas het leven. Deze keer vermoordde Oedipus, alias Eddy in Thuis, niet zijn vader maar zijn geliefd kleinkind. Eddy Van Notegem heeft zijn Griekse klassiekers nooit gelezen.

Met de aan de grootste zekerheid grenzende waarschijnlijkheid deden de deelnemers aan het op leedvermaak gebaseerde *Temptation Island* dat evenmin. Die van *De Mol*, een even bedenkelijk televisiespelletje als het verleiders-eiland maar zonder expliciete seks, hebben ook al geen weet van wat er zich al millennia lang afspeelt in 's mensens achterste hersenhelft. Machtswellust, leugen, hebzucht, bedrog, uitzichtloze ruzies, malafide strategieën,... leiden de wereld en voeren onze aardkloot en haar bewoners ten onder. Een internationale dag van het geluk, zoals deze op een maartse zondag, is zelfs niet eens een pleister op een houten been. En over onze achttiende plaats in de landenrangschikking van het geluk hoeven we ook niet meteen hoog van de toren te blazen.

We kunnen niet zeggen dat we het niet geweten hebben. *Wir haben es nicht gewusst.* De Griekse tragedieschrijvers zetten met aandrang ons een spiegel voor. Zo deden velen het hen na. Hieronimus Bosch, wiens vijfhonderdste sterfdag dit jaar herdacht wordt met de niet te missen tentoonstelling in zijn geboortestad 's Hertogenbosch, schilderde de angsten, de kwaadaardigheid en de gruwel die de maatschappij op het einde van de middeleeuwen kenmerkte. Diezelfde afschuw van het door de machtshebbers veroorzaakte onheil schreef Thomas Morus van zich af met een positieve en hoopvolle blik op de wereld: Utopia.

De Aalsterse stadsfeestzaal liep op een vooravond van de lente 2016 net vol voor de presentatie door het opnieuw tot leven gewekte Dirk Martenscomité van een bloemlezing uit

het tweede deel van *Utopia*. Zijn hevige kritiek en satire op de Engelse samenleving van zijn tijd komt in het tweede deel nog sterker tot uiting bij het aanwijzen van het tegenbeeld: een maatschappij vol hervreiding en gelijkheid.

Een pleidooi voor een nieuwe en betere wereld met een menswaardig bestaan voor iedereen, hield prof. em. Frans-Jos Verdoodt voor. En pleiten voor een ideale maatschappij was toen - én later, zie Gandhi, zie Martin Luther King - een riskante bezigheid daar steeds de dreiging van beschuldiging van ketterij boven het hoofd hing.

In mijn Utopia staan rijenlang aan te schuiven - na dagenlang geduldig afwachting kampen - om zich de lectuur eigen te maken van de Morus' geschriften die Dirk Martens exact vijfhonderd jaar geleden drukte. Het drukwerk heeft vijfhonderd jaar na datum een grote *temptation*-kracht voor wie het geloof in de mensheid (nog) niet doofde na het beschamend vertoon van die vrijdagavond in Molenbeek waar politie en journalisten aangevallen werden door tuig van de richel dat meent een massamoordenaar tot sectaire volksheld te verheffen.

Utopia van Thomas Morus handelt over een democratisch verkozen staatshoofd, over participatieve en zeer nabije democratie van wijkraden, over toegankelijk onderwijs, over werk voor iedereen - zes uur per dag -, zinvolle vrijetijdsbesteding, permanente bijscholing, geen materiële tekortkomingen door permanente (her)verdeling van goederen en voedsel. Goud en zilver hebben geen meerwaarde ten opzichte van andere metalen. Enkel moreel aanvaardbaar

genot maakt gelukkig. Zieken worden liefdevol verzorgd. Euthanasie is een waardige manier van overlijden. De doodstraf is onbestaande. Echtscheiding is toegestaan.

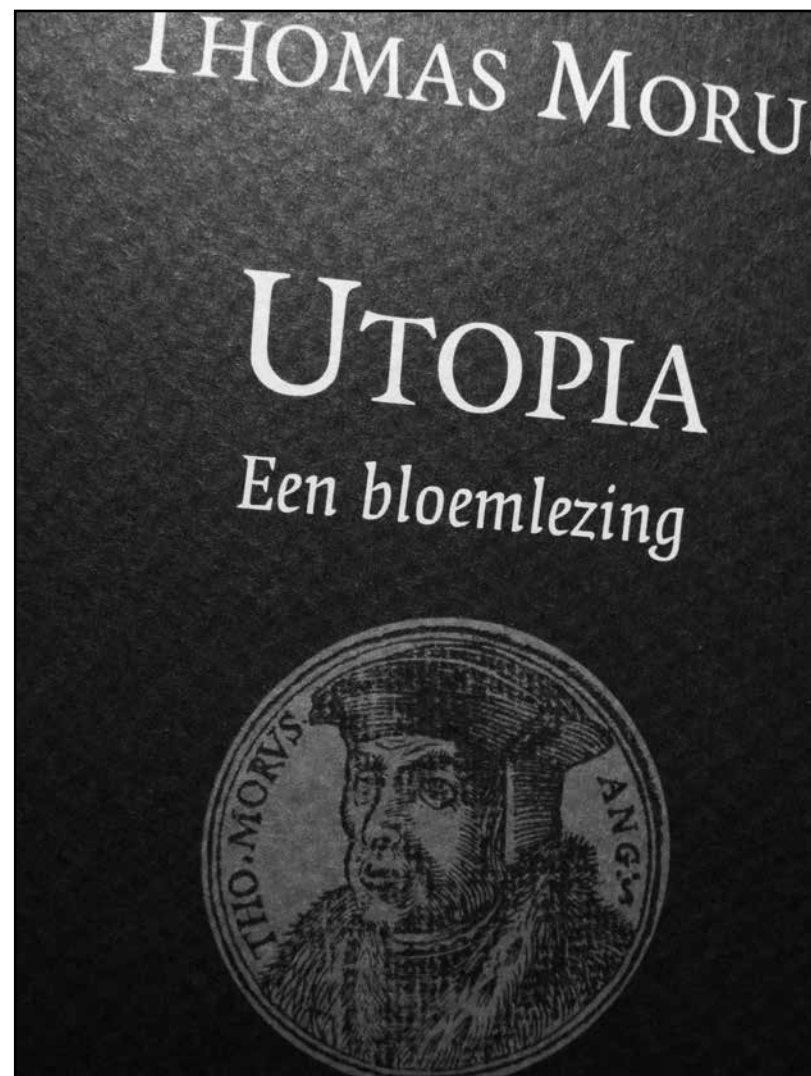
Waar wij onze ziel verkopen, eerder in het Frans, vandaag in het Engels, stelt Thomas Morus dat ‘de Utopianen voor de wetenschap hun eigen taal gebruiken, want die heeft een uitgebreide woordenschat, ligt goed in het gehoor en is een van de meest betrouwbare middelen om je gedachten uit te drukken’. Een verwaarloosd uiterlijk wordt niet gewaardeerd, maar het is ordinair allerlei smeerseltjes aan te brengen. Wie al te nadrukkelijk een politieke functie nastreeft, verspeelt alle kansen daarop.

De overheid is nooit autoritair en de advocatuur is volledig gebannen. De Utopianen hebben een afkeer van oorlog, godsdiensttolerantie is de regel. Niemand is stinkend rijk, niemand is arm.

Wanneer ik om me heen kijk besef ik dat er veel Eddy's van *Thuis* en ander schorremorrie van *Temptation Island* rondlopen. Utopianen ontbreken in ons oerwoud van parlementen, tribunalen, overlegorganen, universiteiten en andere Vier Windenstraten.

Johan Velghe

Utopia. Een bloemlezing; www.uitgeverijp.be; 72 pag.; ISBN 978-94-91455-91-9; 18,00 euro

Terugblik

UTOPIA

Aalst feest. 500 jaar geleden verscheen te Leuven in het atelier van Dirk Martens het boek Utopia. De auteur was de Engelse kanselier Thomas Morus (More). De talentrijke Dirk Martens en voorzien van een degelijke talenkennis, had dat nieuwe vak, het boekdrukken met losse metalen letters, geleerd in het verre Venetië. Hij bekwaamde zich verder in zijn ateliers in Aalst –in 1473 verscheen zijn eerste bekende boek- en nadien in Antwerpen.

Dirk Martens drukker van Utopia.

In Antwerpen, toenmalige handelshart van Europa, had hij zich laten opmerken door kunstzinnige en wetenschappelijke (vooral in het latijn) uitgaven en hiermee bij een kleine groep van intellectuelen, de humanisten, succes geboekt. Op zijn palmares stonden reeds werken van Aeneas Sylvius (paus Pius II), van de ontdekkingsreiziger Christophorus Columbus, van de geboren Aalstenaar en nadien Antwerpse stadssecretaris Cornelius Grapheus (De Schrijver) en in het bijzonder van de bekendste humanist Desiderius Erasmus van Rotterdam. Erasmus werd professor in Leuven wat allicht Dirk Martens deed besluiten om zijn nieuwe atelier in de universiteitsstad uit te bouwen. Het kort nadien opgerichte 3-Talencollege (Latijn, Grieks, Hebreews) bood hem alle mogelijkheden. Hij werd een beroemd en succesvol drukker. De splitsing van de Nederlanden (1585), godsdienst- en Europese oorlogen maakten dat Dirk Martens, het humanisme en de renaissance in de vergeethoek geraakten. Werd zijn grafsteen en praalgraf reeds in 1784 naar een zijkapel van de Sint-Martenskring overgebracht, dan gaf de periode tussen 1845 en 1856, de tijd van de romantiek en het ontstaan van de Belgische geschiedschrijving, de doorslag. De Aalstenaren M. De Gand, F.J. De Smet en A. Van Iseghem s.j. namen de draad terug

op om het leven van Dirk Martens en de betekenis van zijn geboortestad terug in het daglicht te plaatsen. Deze laatste zorgden er voor dat Dirk Martens op 6 juli 1856 zijn standbeeld op de Grote Markt bekwam. De interesse was gewekt. Zo voerden het St.-Jozefscollege, waar de jezuïet Van Iseghem retoricaaleraar en studieprefect was, in 1859 zijn leerlingen onder leiding van zijn primus perpetuus Adolf Daens en in aanwezigheid van pater provinciaal, de grootse rethorische Academie op. De stad Aalst en zijn rederijkerskamers, waarvan de humanisten en renaissanceschilders lid waren, en in het bijzonder Dirk Martens werden er opgehemeld. (1) In 2015 kreeg hij het ereburgerschap van de stad Aalst. In 2016 volgt dan het Dirk Martensjaar.

Thomas Morus en Utopia.

Waarom Thomas Morus, de Engelse kanselier, onze streken aandeed, vinden we op de eerste bladzijden van Utopia zelf. In 1515 stevende hij per boot naar de Nederlanden, samen met de gezanten van koning Hendrik VIII. Ze moesten samen met de onderhandelaars van keizer Karel V te Brugge een oplossing vinden voor de te vernieuwen handelsverdragen die de betrekkingen regelden tussen de Londense handelaars en deze van Vlaanderen. Tijdens een rustperiode trok Morus naar Antwerpen waar hij Petrus Aegidius (Pieter Gillis) ontmoette. Aegidius, ook een zeer geleerd man, werkte als jongeman bij Martens als corrector. Hij kon zich opwerken tot stadsgriffier van de handelsmetropool en kende zo van nabij de reeds vermelde stadssecretaris, Cornelius Grapheus. Morus zag verschillende malen Pieter Gillis die hem in contact bracht met Erasmus en Dirk Martens. Diezelfde Petrus Gillis begeleidde hem bij zijn bezoek aan de O.L.Vrouwekerk. Morus kwam er in contact met een vreemdeling en gewezen gezel van de ontdekkingsreiziger Amerigo Vespucci (van de voornaam is het woord Amerika afgeleid). Uit die fantastische verhalen van deze vreemdeling en de discussies errond groeide het verhaal van Utopia, een visie op de ideale wereld. Morus zou dan Dirk Martens gelasten met de eerste druk in 1516. Dat boek kende in die tijd een grote verspreiding maar wellicht waren de kritieken op de vorsten –geëvolueerd naar alleenheersers-, de edelen en zelfs de kerk

en de talloze oorlogen er niet vreemd aan, dat Utopia zelfs in de uitgaven van de volkstalen achterwege bleef.

We moeten wachten tot in de negentiende eeuw voordat de socialist (utopische en volgelingen van Marx) en vrijdenkers opnieuw interesse betonen voor het utopische koninkrijk, waarin de gemeenschap voorrang heeft. Zo vond ik een Nederlands-talige uitgave van 1887, gedrukt bij B. Liebers in 's Hage (den Haag) terug. Ik som hierbij enkele trekken van de toekomstige maatschappij op. De toekomstige politieke maatschappij steunde op de samenwerking en de invloed van de steden. De landbouw bleef de belangrijkste economische sector en het gebruik van geld moest afgeschaft worden. De jacht was verboden, antimilitarisme primeerde en de oorlog moest op alle mogelijke manieren worden vermeden. Godsdienstvrijheid was een pijler van de maatschappij maar het christendom kreeg voorrang. De priesters hadden de keuze te huwen of celibatair te blijven. En iedereen die gewerkt had tijdens zijn leven had recht op een pensioen.

Maar laten we Thomas Morus zelf aan het woord, die op het einde van zijn boek de vergelijking maakt met zijn eigen maatschappij. Ik neem tevens de negentiende-eeuwse spelling over.

“Ik heb zoo getrouw mogelijk den vorm beschreven van dien staat, dien ik hou niet alleen voor den besten, maar voor den eenigen, die rechte aanspraak kan maken op den naam van staat, want overal zorgen zij, die spreken over algemeen belang, voor hem bijzonder belang. Daar waar niets in privaatbezit is, behandelt men met ernst de openbare zaak, daar beïden te samenvallen”.

“Is het niet onbillijk en ondankbaar, dat de staat zo veel weggeeft aan hen, die men noemt edelen en ju-

weliers en al dat soort ‘of nietsnutters of arbeiders van weeldeartikelen en daarentegen niet overheeft voor landbouwers, kolenbranders, daglooners, timmerlieden en voerlieden, zonder wie de staat in het geheel niet kan bestaan? Maar hij maakt misbruik van hun jeugd, om er veel werk uit te halen, en als zij oud zijn door jaren of ziekte, dan hebben zij gebrek aan alles en dan denkt hij niet aan de vele nachtwaken, aan de vele bewezen diensten, maar beloont ze ondankbaar door ze te laten sterven in de grootste ellende. Ja, de rijken halen nog dagelijks iets af van het dagloon der armen, niet alleen door privaatafzetterij, maar ook door de openbare wetten. Wat vroeger onrechtvaardig scheen, namelijk om hen die zich het verdienstelijkst maakten voor de staat zoo slechts te beloonen, dat hebben de rijken tot recht door de wettelijke regeling. Daarom al die staten, die ik nu zien bloeien, als ik erover nadenk, zie ik er niets in –God moge mij liefhebben!– dan een samenzwering der rijken om hun eigen zaken best te behartigen, onder den naam en de vlag van het staatsbelang. Zij zoeken en bedenken dat alle manieren en middelen, waardoor zij die slechtheid kunnen ten uitvoer brengen, ten eerste om hen te weerhouden van de vrees om onder te gaan en om daarna den arbeid en moeite van de armen voor de laagstmogelijke prijs te koop en ze te misbruiken als lastdieren; Waar de rijken die kunstgrepen ten uitvoer brengen namens de staat, dat is ook namens de armen, daar hebben ze het nu tot wet gemaakt!’... (2)

Zou Thomas Morus vandaag niet schrijven over de groeiende kloof tussen rijk en arm, over de globalisatie, over de geldinhaligheid bij de bankencrisis van 2008, over bonussen of van wetten zoals de notoriële aftrek, excess profit rulings en de fiscale amnestie?

Pieter Daens en de biografie van Thomas Morus

Op 19 juli 1893, feestdag van het Aalsters begijnhof, loopt bij Pieter Daens het boek ‘Thomas Morus, kanselier van Engeland, van de pers. Dat Pieter Daens met Thomas Morus, een figuur uit één stuk die zijn geweten en christelijke overtuiging volgde, een persoon belicht die hem nauw aan het hart ligt, spreekt voor zichzelf. Morus verkoos liever de dood dan een tweede onwettig huwelijk goed te keuren en zo koning Hendrik VIII als hoofd van de Engelse kerk te erkennen.

Pieter voegt aan zijn biografie nog een lijst toe waarin meer dan honderd priesters en leken worden opgesomd die onder Hendrik VIII werden terechtgesteld. De sappige volkse taal, eigen aan Pieter

Daens, maakt het lezen zeer aangenaam. Toch dragen de verwijzingen naar de tijd en het leven van Pieter Daens zelf eerder mijn aandacht weg. Ze krijgen zelfs een speciale betekenis wanneer we weten dat in april 1893 de Christene Volkspartij werd opgericht en het bestaan ervan zich in juli 1893 begon te verspreiden. (3)

Pieter Daens vergeleek The Tower, de gevangenis waarin Morus vertoefde met “het hol nabij het Forum Romanum waar Sinte Pieter meer dan één jaar had vertoefd, niets hebbende dan een harden steen om op te zitten en te slapen,!”

De beste vriend van Morus heette John Fischer, bisschop van Rochester en kardinaal, tevens kanselier van de universiteit van Cambridge. Om dezelfde reden als Morus werd hij er dood veroordeeld en onthoofd. Die volksvriend vergeleek Daens als den bisschop Lambrecht van zijn tijd. (4) Hiermee verwees Pieter naar zijn Rome-reis in 1888, onder de leiding van zijn vriend Mgr. Lambrecht. Deze jonge bisschop was sociaal en Vlaamsvoelend maar stierf plotseling na één jaar episcopaat. Pieter Daens zou aan zijn bisschoppelijke vriend een boek wijden. (5)

Elders laat Pieter de geschiedschrijvers uitroepen: “ ’t was overal dezelfde dito: in Holland, in Saksen, in Zweden, Denemarken, in Zwitserland, DE GELDZUCHT, DE GELDZUCHT!... Evenals nu, in ons 19e eeuw, de geldzucht ook niet wil luisteren naar ’t woord van de Paus. (6)

Deze tekst slaat op paus Leo XIII, ‘de Vader der Werklieden’, die op 9 december 1886 Thomas Morus, bisschop Fisher en 52 andere martelaren uit de tijd van Hendrik VIII zalig verklaard. (7) Diezelfde paus die in 1891 de wereldbrief ‘Rerum Novarum’ afkondigt. Met deze wereldbrief in de hand

zal Pieter Daens zijn christen-democratie belijden en verdedigen. (8)

In een volgende tekst schrijft Pieter Daens over de hervorming in Engeland. Hij ziet dat als een politieke daad: de goederen van de rijke abdijen moesten ze hebben. ‘Reeds was de schobbejak Cromwel aangesteld als algemeenen Directeur der Abdijen; er waren hervormingen te doen, schreef het schandeveld, in ’t belang van den Godsdienst! Menschen, zoo spraken de ketters in alle tijden en zoo zien wij de slechte gazetten van Aalst schrijven, nu dat de goddeloosheid losbreekt. Het is de schuld der Priesters, schrijven ze. Neen, maar uw schuld is het, de helische werking van slechte scholen, slechte gazetten, orgelbals, cafés-chantants, bals-masqués en andere vuilen mikmak.’(9)

Hier beschrijft de katholiek geëngageerde politicus Pieter Daens zijn jarenlange strijd tegen de liberalen en hun kranten die vóór, tijdens en na de schoolstrijd (1878-1884) het rijksonderwijs blijven verdedigen en financieel steunen. (10)

Diezelfde Pieter Daens, die petitie helpt organiseren tegen de uitbreiding van de draaiorgels, ‘overtuigd dat zulke ellendige toestand de rampzaligste gevolgen moet hebben, onder stoffelijk en zedelijk opzicht, ja, een bron zal worden van Socialismus’. Een belangrijke tekst. Niet alleen gaat Pieter hier rond in de clinch met de burgemeester Van Wambeke maar wijst hij hier op de principiële scheiding tussen christen-democraten en goddeloze socialist. (11)

En Pieter Daens schiet met scherp. Wanneer Morus afscheid neemt van vrouw en kinderen, schrijft hij: ‘Toen op Chipka over veel maanden de Deurwaarder verscheen, met de wreede citatie der bijtende en koppige Millionairs, voor welke alles zou moeten zwijgen en buigen, toch dat gezegeld papier daar lag met al die wreede dreigementen; 50.000 fr., al de kosten, in 3 gazetten als lasteraar uitgeplakt, of 1 jaar gevang –in den beginne, er was ook angst en schrik, maar later, zullen wij wel een beschrijven, wat ons gerust stelde en bemoedigde...! (12)

Hier treft Pieter Daens de katholieke industriëlen en het kapitaal in het algemeen in het hart. In oktober 1892 haalt hij in ‘De Werkman’ uit tegen de loonsverlaging en verwijt de liberale en katholieke patroons van de F.F.R. dat ze volgens Rerum Novarum zich niet mogen verrijken door de armoede en het gebrek van de noodlijdenden. De onmiddellijk commentaar op die aanklacht is even scherp. ‘De socialist laten ze gerust. We weten te veel over de armoede (13 u. per dag werken) eb de zedeloosheid’. Pieter Daens wordt vrijgesproken maar de breuk met het katholieke industriële establishment is er. (13)

En dan wordt Pieter Daens nog duidelijker. Na in een passage vermeld te hebben dat de volkeren toen geen kiesrecht hadden en keizer Karel, die Vlaming was, dus rechtzinnig- beschrijft hij in alle toonaarden hoe Thomas Morus zich met kloeke stem kant tegen het huwelijk van Anna Boleyn: ‘Morus hief zijn schoon, heldergemisch hoofd recht en dan, opdagende gelijk de berg Thabor te St.-Antelinckx, en den Koning sterk in d’oogen ziende, met de vroomheid van eenen St.-Laurentius, zo plechtig vereerd ’t Haaltert nabij Kerkken, waar de herstellde gothieke kerk zo prachtig oprijst... Morus sprekende gelijk de H. Catharina te Steenhuyze vereerd...’ (14) Voor het eerst licht Pieter Daens volledig de sluier op. Op 18 april 1893, drie dagen na de oprichting van de Christene Volkspartij, wordt het algemeen meervoudig kiesrecht in het parlement goedgekeurd. Een keshervorming die de christen-democraten kansen biedt. Pieter Daens is klaar. Dat kunnen we volgen in De Vlaamsche Taalgilde, opgericht in 1887 en waarbij Pieter tot de stichters behoort. In 1890 komt een sterke ploeg uit Lede dat genootschap ver-voegen. Op 10 januari 1892 versterkt de hele groep Roelanders, die nog maar pas JB Van Langenhaeke als provincieraadslid verkozen, de positie van Pieter Daens in ‘De Vlaamsche Taalgilde’. Ze behoren tot het kanton Ninove en zijn woonachtig in Aspelare, Outer, Denderhoutem en Denderleeuw. In die taal-gilde komt het in oktober 1892 tot een machtsstrijd die word gewonnen door Pieter Daens en de Roe-landers.

Naast Vlaamsgezinden komen nu ook sociale spre-kers aan bod. Ook in de ‘Katholieke Werkmanskring’ boekt Daens met een groep katholieke arbeiders als volgelingen succes. Ze zijn in verbinding met ka-tholieke arbeiders die lid zijn van de vakbond van A. Verhaegen en Vlaamse burgers-journalisten uit Gent. Zoals in Gent streven ze naar een katholieke vakbond, los van de katholieke partij. De acties van de Aalsterse arbeiders, in het bijzonder in de ‘Bel-gische Volksbond’, verschijnen in het dagblad ‘Het Volk’. Dat zelfstandig optreden van Pieter Daens en zijn volgelingen rond de encycliek ‘Rerum Nova-rum’ verontrust Leo De Bethune en Woeste, die zelfs naar het Vaticaan trekt om persoonlijk de sociale ge-dragslijn uit de mond van de paus te vernemen. Met de vermelding van Helderger, Haaltert, Kerksken, St-Antelincks en Steenhuyze positioneert Daens zijn partij verder. Die gemeenten zijn gelegen tussen de streek van Ninove (De Roelanders) en de as Herze-le-Zottegem. Daar zijn de oude liberaal-katholieke families politiek bedrijvig. Onder hen de bevriende families Van der Haegen, De Beer, Van den Bos-sche, de Clippele die samen met vrienden-priesters het blad ‘Het Land van Aelst’ gestalte hebben gege-ven. Van dat blad is Pieter Daens nu hoofdredacteur en medeigenaar. Zo vormt de biografie van Tho-mas Morus een verdere aanzet om de ‘Christene Volkspartij’ uit te breiden. Een verdere aanzet die de Kerk en de katholieke gemeenschap niet op stang mag jagen. Integendeel. Hij moet ze winnen met een blijvend beroep op de encycliek ‘Rerum Nova-

rum’. Daarbij bewijst dit boek over Thomas Morus nogmaals mijn stelling dat bij de aanloop tot en de aanvang van de Daensistische partij Pieter Daens de spilfiguur is. (15)

Hendrik Strypens

Voetnoten

- (1) M. DE GAND, Recherches historiques et critiques sur la vie et les éditions de Thierry Marten, Aalst, 1845. Postuum werk, persklaar gemaakt door pater Van Iseg-hem jezuïet; F. J. DE SMET, Description de la ville et du comté d’Alost..., Aalst, 1852; A.F. VAN ISEGHEM, Bio-graphie de Thierry Martens d’Alost, premier imprimeur de la Belgique, suivie de la bibliographie de ses éditions, Mechelen-Aalst, 1852; Tentoonstelling met catalogoog Dirk Martens 1476-1973, Aalst, 1973, p. 250; H. STRYPENS, Journalisten. Opiniemakers voor en tegen het establish-ment Lucien Jottrand (Brussel) en Pieter Daens (Aalst) 1773-1893, 2014, p. 172-173.
- (2) TH. MORUS, Utopia, ’s Hage, 1887, p. 3-5; p. 107-109. Het oorspronkelijke manuscript sprak van Nusquam=Nergensland.
- (3) P. DAENS, Thomas Morus Kanselier van Engeland. Historiek-dramatiek verhaal, Aalst, 1893
- (4) P. DAENS, Thomas Morus, op. cit., p. 69 en 71.
- (5) H. STRYPENS, Journalisten Lucien Jottrand en Pie-ter Daens, op. cit., p. 279; P DAENS, Roomen! Uit Aalst

- naar Roomen, 12 juli 1889; De Werkman, extra-nummer, 12 juli 1889.
- (6) P. DAENS, Thomas Morus, op. cit., p. 37.
- (7) P. DAENS, Thomas Morus, op. cit., p. 101. Bij de onthoofding van Morus wijst P. Daens op het oratorium van Edgar Tinel ‘De dood van Franciscus’. Het oratorium wordt in vele landen opgevoerd.
- (8) H. STRYPENS, Journalisten Lucien Jottrand en Pieter Daens, op. cit., p. 298-300.
- (9) P. DAENS, Thomas Morus, op. cit., p. 71.
- (10) H. STRYPENS, Journalisten Lucien Jottrand en Pie-ter Daens, op. cit., p.249-251.
- (11) Deze petitie worden behandeld in een boek over 175 jaar Sint-Jozefsparochie te Aalst, dat in september 2016 zal verschijnen.
- (12) P. DAENS, Thomas Morus, op. cit., p. 52.
- (13) H. STRYPENS, Journalisten Lucien Jottrand en Pie-ter Daens, op. cit., p. 302.
- (14) P. DAENS, Thomas Morus, op. cit., p. 42 en 45
- (15) H. STRYPENS, Journalisten Lucien Jottrand en Pie-ter Daens, op. cit., p. 226-228; p.297.
- Die liberaal-katholieken uit de streek van Herzele-Zotte-gem waren ook de eerste flaminganten in het arrondis-sement Aalst en werkten nauw samen met het ‘Vlaamsch Verbond’ uit Gent.
- Roelanders J.B. en Edmond Van Langenhaeke, H. Van de Velde, A. De Backer, V. Soens, Fr. Sterck, Pr. De Pels-maeker ; en verder L. Van Londersele uit Haaltert en Prosper Hendrickx uit Hofstade.

„Hierbij beginnen wij de publicatie van een Bulletin, dat periodisch zal verschijnen.”

Met deze openingszin zette de geschiedenis zich in - straks veertig jaar geleden - van uw en ons periodiek tijdschrift *Daens Vandaag*.

Bovenaan nr. 1, 1e jaargang, 1977, prijkt de titel van de pasgeborene in cursieve letters: BUL-LETIN van het PRIESTER-DAENSFONDS. *Mét koppelteken*.

In de eerstvolgende nummers van ‘Daens Vandaag’ blikken we terug op vier decennia tijdschif-ten van het Priester Daensfonds: merkwaardige bijdragen, standpunten, verslaggeving, defiler-ende namen, weetjes,...

„Une utopie réalisée”. Daguitstap naar ‘Le Familistère de Guise’

In het Picardische Guise (nabij Saint-Quentin) werd utopisch denken in 1859 omgebo-gen naar praktische realiteit met de oprichting van ‘Le Familistère’ of ‘Le Palais Social’, of de uitwerking van de harmonieuze samenleving waar kapitaal, arbeid en talent in een coöperatieve ingebracht werden. Die coöperatieve functioneerde meer dan hon-derd jaar.

Op zaterdag 27 augustus stapt het Priester Daensfonds (en al wie belangstelling heeft in de erfenis van Jean-Baptiste André Godin) de bus op richting Guise om er kennis te maken met een vijfhonderd sociale appartementen, een school voor vijfhonderd leerlingen, kinderopvang, een theater met duizend zitplaatsen, bibliotheek, economaat, zwembad, sanitaire instellingen, park,... of de gerealiseerde utopie voor circa tweeduizend bewoners.

Noteer alvast de datum: 27 augustus e.k. Meer info volgt tijdens de Daensdag van 5 juni.

TWEELUIK IN VERBAND MET NEDERLANDSTALIGHEID

• LUIK 1

OPVOEDING EN ONDERWIJS IN HET TEKEN VAN ARMOEDEBESTRIJDING IN AALST

In het kader van een kinder- of leerlingenarmoedeplan van de stad Aalst nam ook het Priester Daensfonds deel aan enkele rondetafelgesprekken. Op 22 september 2015 was ondergetekende afgevaardigd voor de specifieke gesprekken over ‘Opvoeding en Onderwijs’.

Bij de tweede samenkomst werden de eerste resultaten verder besproken (1). Midden april kon ik de goedgekeurde globale verslagtekst ophalen voor de beknopte bijdrage in verband met onderwijs.

In het betrokken hoofdstuk wordt er ondermeer op gewezen dat het departement van Onderwijs en Vorming 4 leerlingenkenmerken onderscheidt die samen de kansarmoede-indicator vormen.

- 1) Uit de eerste citeer ik de belangrijke vaststelling: “De gezinstaal is risicovol als zij niet overeenkomt met de onderwijstaal (Nederlands). Bij 19,02 % van de leerlingen in Aalst is die thuistaal niet het Nederlands! ” Er wordt terecht opgemerkt dat dergelijk gegeven vooral bij leerlingen van het kleuteronderwijs een probleem is: één op de vier spreekt immers thuis géén Nederlands. Bij leerlingen LO is dit 61 % en voor die in het SO 10,50 %.

Een leerling scoort op de indicator opleidingsniveau ‘Moeder’ als zij maximaal het lager SO afwerkte. Dit is zo bij 26,22 % van alle leerlingen Aalst. (2)

Ik heb er het opstellen en toepassen van een verplichte taalbeleidstekst per school beklemtoond, evenals de verplichte inburgering en integratie die ondanks alle inspanningen stroef verloopt of onvoldoende is voor ouders die hier willen wonen en werken en algemeen functioneren, zoals ook in het besproken rondetafelgesprek.

- 2) De indicator ‘Buurt’ die aantoonst als een leerling in een ‘buurt met hoge mate van schoolse vertraging’ woont (zeg maar een gemeenteregio met vaak extreem taalheterogene bevolking), geeft aan dat dit het geval is bij nagenoeg 1 op 3 leerlingen.
- 3) Even citeren: “ 26,54 % van alle leerlingen kwam in aanmerking voor een schooltoelage en vroeg deze ook op. “
- 4) Voor de kleuterparticipatie scoort Aalst goed: Op de 2944 kleuters, tussen 2 en 5 jaar, is slechts 0,6 % niet ingeschreven, maar de aanwezigheid is vooral bij de 2-jarigen onvoldoende.

Schoolse vertraging tenslotte is een schoolloopbaanmerk dat wijst op een hoger risico om de schoolcarrière niet te voltooien, met alle gevolgen van dien. In Aalst bedroeg de vertraging in 2013-2014 globaal 37 %. Natuurlijk stelt men dat het meest vast in het BSO, volgens de beruchte waterval.

Uit de visies van de lokale actoren

In de voorafgaande kwantitatieve en kwalitatieve aanduidingen zijn er al heel wat van eerder geformuleerde meningen en standpunten in verband met vooral de taal het Algemeen Nederlands verstrengeld. De officieel goedgekeurde verslagtekst sluit daar grotendeels aan met de visie van de actoren.

Terecht wordt er beklemtoond dat uit de besproken rondetafelgesprekken blijkt dat er nood is aan integrale gezinsondersteuning, vooral preventief en in verband met de bestaande drempels (o. a. voor informatie).

Het is belangrijk dat betrokken gezinnen (met armoedekansen) voldoende opgevolgd worden op de persoonlijk afgestemde wijze. Daarbij

werd ook gesproken over ‘zorgleerkrachten in het onderwijs’, bijvoorbeeld op het vlak van de taal Nederlands die thans in het kleuteronderwijs moet aangeleerd worden om met voldoende kennis naar het lager onderwijs over te stappen.

Dat mocht in het verslag met meer aandacht worden opgenomen, want ook de medeverantwoordelijkheid van de ouders of voogden is bijzonder groot. Zij moeten desnoods nog een taal cursus volgen, zo niet worden de armoedekansen voor de kinderen fataal groot voor hun hele toekomst, voor verder onderwijs en werkgelegenheid.

Van de taalzwakke leerlingen (anderstalige migranten en ook autochtonen) komen er velen terecht in het BSO (zie het beruchte waterval-effect). Hierbij wordt de aandacht gevestigd op de nood van een (vroeg) vlotte en zorgzame overgang van kinderopvang naar de kleuterschool.

Graag citeer ik ter herhaling vanuit de gesprek-

krachten omtrent de leefwereld van mensen in kansarmoede.

Een uitdrukkelijke vermelding van én allochtonen én autochtonen mocht - ook bij herhaling - beter overkomen, hoewel dit uit de gegevens verondersteld wordt. Er is trouwens ook de groeiende verdoken armoede, zoals opgemerkt wordt.

Voor die betrokkenen zijn vaak niet alleen taaldrempels en een digitale kloof daaraan gekoppeld, maar ook begrijpelijke vormen van menselijk waardigheidsgevoel in de gekende omgeving.

Bij de taalbarrières op school en in de kinderopvang wordt er toch eens gewezen op én anderstaligheid én dialect met het ontbreken van een basis Algemeen Nederlands, zeg maar Standaardnederlands dat gebruikt wordt waar het past (zoals verwacht wordt, bijvoorbeeld op school). Even terzijde: Overigens is er niets mis met een passend gebruik van dialect!

In verband met vele besproken punten bij opvoeding en onderwijs wordt er tenslotte de na-

**Ook de medeverantwoordelijkheid van de ouders of voogden is
bijzonder groot.**

ken op dat vlak: “Uit de ervaring van de lokale actoren blijkt immers dat eventuele achterstand, bijv. op vlak van taal, kan bijgebeend worden tijdens het kleuteronderwijs.” Het belang van die fase kan niet genoeg beklemtoond worden. Het is dan ook volgens vele actoren het best dat het kleuteronderwijs verplicht begint vanaf 3 jaar! Dat moet dan ook met het al vermelde eigen taalbeleidsplan niet alleen voor de taalleraars gelden; elke leraar moet zich als taalleraar beschouwen bij het gewone lesgeven. Het beleid geldt uiteraard ook voor opvoeders en directieleden.

Vele actoren pleiten er dan ook voor dat er in de lerarenopleiding aandacht is voor de te vaak ongekende facetten van de armoedeproblematiek, die nu eenmaal het grootst is bij allochtonen, zoals duidelijk uit het thans samengestelde lokaal beleidsplan (kinder)armoedebestrijding Aalst blijkt.

De Visietekst bij ‘Opvoeding en Onderwijs’ geeft bovendien voldoende de positief-kritische aanmerkingen van de lokale actoren weer, zoals op het vlak van inzicht bij opvoeders en leer-

druk gelegd op de financiële drempel die voor velen te hoog is, doordat vele kosten buiten de maximumfactuur vallen.

De rode draad doorheen de globale tekst met analyses en visies (3) is echter duidelijk de taalarmoede Nederlands (onvoldoende of helemaal geen kennis), alhoewel de taalrijkdom de absolute basis is voor het functioneren in onze samenleving. Dat is dan gezonde integratie (4).

Noten

1. Op de tweede vergadering was ik wegens ernstige gezondheidsproblemen afwezig.
2. Zie het tijdschrift Daens Vandaag, jg. 35 nr. 3, juni 2011, blz. 24-27: “Allochtonen en hun Nederlandstaligheid in de Vlaamse Gemeenschap “
3. In de volledige tekst ‘Kinderarmoede Aalst lokaal beleidsplan kinderarmoedebestrijding’ leest u het hoofdstuk ‘Opvoeding en Onderwijs’ op blz. 42-51.
4. Zie algemeen onder andere het tijdschrift Daens Vandaag, jg. 38 nr. 3, 2014, blz. 25-29: “Overleg met de NTU over het Nederlandse Taalbeleid”

• LUIK 2

DE WAARDE VAN DE NEDERLANDSTALIGE TERMINOLOGIE (1)

Eerder beklemtoonde ik nog eens de hoofdpdracht van de Nederlandse Taalunie (NTU) (2): een gemeenschappelijk beleid van Nederland en Vlaanderen voor de ontwikkeling van een eenvormige Nederlandse taal in Europa.

Dat betekent dat de NTU als beleidsorgaan van die regio het Algemeen Nederlands of Standaardnederlands moet promoten en indien nodig hoffelijk zal verdedigen, als de functie, dus ook de waarde en de status van onze taal bedreigd worden.

Het Engels is ontegensprekelijk de dominerende wereldtaal en is zo de lingua franca of algemene omgangstaal internationaal. Er is niets mis met dat fenomeen, ook niet met het gebruik van Engelse woorden in onze taal, op voorwaarde dat er geen gelijkwaardig Nederlands woord bestaat, wat ik eerder kon toelichten. (3)

Functieverlies van onze taal door de huidige vakterminologieën?

Hier gaat het om professionele en om wetenschappelijke vaktalen, om specialisaties waarvan het grote publiek alleen sporadisch en oppervlakkig iets verneemt of begrijpt, door inderdaad gebrek aan Nederlandse terminologie, ondermeer voor de journalisten in onze media. En dan gaat het om verlies van functie voor onze taal! Terminologie is immers vanzelfsprekend het geheel van de termen, woorden en uitdrukkingen die in een bepaald vak of voor een bepaalde zaak gebruikelijk zijn, bijvoorbeeld computerterminologie zoals de Grote van Dale aanduidt.

Correcte en duidelijke vertalingen uit de nieuwe – zeg maar Engelse – vakterminologieën vereisen in elk geval ‘eenvormigheid’ in ons taalgebied!

In het boek ‘Aan Daens’ (4) legde ik precies daarop de nadruk: op functie en waarde van ons eigen Nederlands, zoals Daens het ooit in het parlement deed, om in zijn tijd de gelijkwaardigheid van Nederlands aan het Frans te beklemtonen.

Engelstalige terminologie en de Nederlandse Taalunie

In het huidige Nederlandse taalbeleid is er bij de vele aandachtspunten ondermeer de problemen door de tussentaligheid (vermengingen van dialect en Algemeen Nederlands) de problematiek van de verengelsing. Daarover was er voor het PDF een uitvoerig overleg met de NTU (5 en 6). Het is goed daaraan even te herinneren in dit taalluik.

De NTU wilde in de nieuwe aanpak immers meer luisteren naar de mensen van het middenveld. Er was trouwens een concrete oproep van de heer Geert Jooris, algemeen secretaris NTU, om samen verder aandacht te hebben voor de vermelde problematiek van de tussentaligheid en heel specifiek van de terminologiegelijkvormigheid.

Er mag door de oprukkende verengelsing ook geen bedreiging zijn voor de verdere rijkdom van onze taal en dus voor het voortbestaan ervan. Het gaat niet om een perceptie, maar om directe realiteit. Het gaat om de bedrijfscommunicatie in onze taal in zowat alle taaldomeinen. Daarom is er nu alvast jaarlijks een TNT-dag (terminologie Nederlandse taal) in het Nederlandse taalgebied. Eind 2015 gebeurde dat voor de zevende maal. Over die TNT-dagen verschijnt er telkens een publicatie.

Zo vermeld ik bijvoorbeeld van de lustrumdag in 2013 in Brussel het thema ‘Domeinverlies’, gaande van het verlies van termen in een vakgebied tot het verlies van een vakgebied of functie binnen een taal, zoals Willy Martin, voorzitter van de Vereniging Nederlandstalige Terminologie, het formuleerde. Bij een TNT-dag presenteren professionelen nieuwe vakontwikkelingen en de gebruikelijke termen, dikwijls alleen Engelse. De meesten beklemtonen echter dat er een grote behoefte is aan treffende Nederlandse termen voor bijvoorbeeld journalisten en de gewone gebruikers en lezers, die begrijpelijke teksten willen hebben.

Een Vlaamse wetenschapper aan het woord

Jeroen van Gent spreekt vanuit zijn specifieke vakkennis bij de Ruimte-aeronomie in Ukkel. (7) Hij bevestigt de geschetste situatie waarbij Engels als vanzelf (vakjargon voor kleinere groepen wereldwijd) de voertaal is, ook als er al een Nederlandse term bestaat. Ik citeer: “Bestaande Engelse woorden hebben bovendien voor een onderzoeker een eigen betekenis, waarvoor er vaak geen eenduidig Nederlands woord bestaat of ‘geforceerd’ klinkt.” (8) Hij pleit wel voor passende woorden in ons taalgebied. Van Gent voegt eraan toe dat alles voortdurend specialistischer wordt, in de meest diverse domeinen. Daarbij is verkramppt taalpurisme ook geen oplossing.

Deze wetenschapper stelt vast dat er ondermeer in de wereld van de natuurwetenschap en in het algemeen geen naslagwerken voor Nederlandse wetenschappelijke terminologie bestaan, ofwel zijn de bestaande wetenschappelijke woordenboeken gericht op een te brede doelgroep (zie bijv. medische encyclopedieën ...)

Hij pleit er tenslotte voor om in samenwerking met ervaren terminologen een openlijk toegankelijk medium voor wetenschappelijke terminologie te verzamelen en te beheren.

Herman Gevaert

Noten

1. Het Priester Daensfonds heeft als socio-culturele vereniging ook de belangrijke pijler ‘meer Vlaanderen en het Nederlands’ en is daarom aangesloten bij onder andere het OVV (Overlegcentrum Vlaamse Verenigingen) en de Actiegroep Nederlands Aalst. In 2015 mandateerde de Algemene Vergadering mij voor overleg met de Nederlandse Taalunie. Vanuit die opdracht schreef ik de tekst over terminologie, die vorige jaargang niet in Daens Vandaag kon verschijnen, maar wel als Nieuwsbrief werd verspreid. De steeds actuele inhoud leest u nu in uw tijdschrift.
2. Tijdschrift Daens Vandaag, jg. 38 nr. 4, 2014: “Overleg met de NTU over het Nederlands taalbeleid”, blz. 25–29.
3. Tijdschrift Daens Vandaag, jg. 35 nr.1, 2011, blz. 11–13: “Bedreigt verengelsing onze taal?”
4. De publicatie van het boek ‘Aan Daens’ is een bijzondere herinnering aan de 175ste verjaardag van priester Adolf Daens, een mooie uitgave van het Priester Daensfonds.
5. Tijdschrift Daens Vandaag, jg. 38 nr.3, 2014, blz. 25–29: “Overleg met de Nederlandse Taalunie over het Nederlandse Taalbeleid”
6. Tijdschrift Daens Vandaag, jg. 35 nr. 2, 2011, blz. 7–9: “Bedreigen Tussentalen het Nederlands?”
7. De geleerde term ruimte – aeronomie wijst op de chemie van de atmosfeer van de aarde en andere planeten in het overgangsgebied naar de ruimte eromheen ...
8. De efficiënte duidelijkheid in de onderlinge communicatie van wetenschappers gebeurt vaak met een Engels woord (een nuttige term zolang er geen Nederlands woord is). Bijvoorbeeld:
 - monitoring: het over een langere tijd volgen van een fysisch aspect van de atmosfeer: ozonconcentratie enz.
 - averaging kernel: een wiskundig begrip dat inzicht geeft in de kwaliteit van de uit satellietmetingen verkregen gasconcentraties

Liberaal vakbond
Hedendaagse vakbond

Kerkhoflaan 14-16
9300 Aalst

Tel.: 053 / 70 20 70

ERFGOEDDAG

WANDELEN DOOR DE AALSTERSE SINT-JOZEFPAROCHIE

Naar aanleiding van 125 jaar kerkwijding Sint-Jozef te Aalst, organiseerde het Priester Daensfonds in samenwerking met de organisatoren van de gelegenheidstentoonstelling in de Sint-Jozefkerk een wandeling op de Sint-Jozefparochie. Ondanks het regenachtig weer gingen een 40-tal gegadigden op de uitnodiging in.

Er werd vertrokken op het Aalsterse Stationsplein, waar een korte schets werd gegeven van een wereld in verandering. Tussen 1850 en 1914 verandert Aalst, België en West-Europa in dergelijke mate dat ze de basis vormen voor onze huidige maatschappij. De eerste en vooral de tweede industriële omwenteling zet zich door. Door mechanisatie worden de fabrieken steeds groter worden (NV) en ze halen hun grondstoffen en verspreiden hun producten over de hele wereld. In tegenstelling tot de ons omringende landen winnen in België de katholieken de ideologische strijd op de vrijzinnige en op de –van antiklerikale naar anti-godsdienstige evoluerende– liberalen en socialisten. De economische overproductie en de crisis zorgen ervoor dat de arbeiders- of sociale kwestie vanaf 1885

steeds meer op de voorgrond treedt en het belangrijkste probleem wordt.

De industriële omwenteling betekent voor Aalst dat de economie zich verplaatst naar de omgeving van het station (1856) en de spoorwegen en dat langs de gekanaliseerde Dender, vanaf de Zeebergbrug tot voorbij de Zwarte Hoekbrug, de ene fabriek na de andere wordt opgericht. Aalst laat zich gelden inzake de textiel-, de voedings- (hop, brouwerijen en mouterijen, zetmeel) en de schoennijverheid en wordt de 4^e belangrijkste industriële stad van het land. Op politiek en ideologisch vlak verliezen de liberalen definitief hun leiderspositie en komen sinds 1872 de katholieken onafgebroken aan de macht. Op nationaal vlak doet zich na een

uitputtende schoolstrijd (1879-1884) hetzelfde fenomeen voor. Maar de verschillen tussen het katholieke Vlaanderen –nog veel landbouwexploitatie–, de hoofdstad Brussel (liberaal) en Wallonië (socialistisch) is vrij duidelijk. Elders in Europa (Duitsland, Frankrijk) wordt de kerk fel aangepakt, verliest Italië haar wereldlijke macht maar treedt de paus nu als het onbetwiste hoofd van dezelfde kerk en zelfs onfeilbaar onder bepaalde omstandigheden, naar voren. In de fabriekstad Aalst komt het socialisme vrij vroeg tot uiting, wordt de liberale oppositie in zekere mate sociaal en progressief en krijgen we een typisch Aalsters verschijnsel: een katholieke dissidentie, het Daensisme.

Met deze politiek-ideologische en sociale achtergrond kunnen we de Aalsterse Sint-Jozefparochie (1873) van nabij bekijken.

Het stationskwartier wordt in Aalst de eerste wijk buiten de middeleeuwse wallen, waarbinnen de Sint-Martinusparochie al eeuwenlang bedrijvig is. Het zijn architectonisch rechtlopende en geplande straten en hun namen zeggen alles: de Nijverheidstraat waar Jemie de helft van de straat in eigendom bezit; de Koophandelstraat waar wat verder gelegen (naast de parking van het station) een kwarteeuw later een goederenstation komt; de Vooruitgangstraat, het Fabrieksplein en de Fabriekstraat. De nieuwe burgerij komt zich vestigen en de prijs van 425 fr. per are maakt dat de arbeiders nog meer naar de rand van het centrum worden verdrongen. Bij deze burgerij zal Vyt, onderpastoor van de Sint-Martinuskerk, maar handelend in opdracht van bisschop Delbecque, aankloppen om een nieuwe parochie te stichten en een kerk te bouwen. De meesten onder hen, zowel liberalen als katholieken, petitioneren hiervoor en zetelen in commissies en (of) later in de

kerkraad (kerkfabriek en bureel van de kerkmeesters).

Onder de bewoners van de Statiestraat vermelden we de liberale politicus en industrieel Cumont (de huidige bank) en de logebroeder Lamquet (nr 16) verbonden aan de rechtbank in Gent. Ze zetelen allebei in een commissie (1863-1866), opgericht door Vyt, om de liberalen te overhalen de oprichting van de parochiekerk in de gemeenteraad te stemmen. De commissie komt nooit van de grond. Cumont sterft in 1864 en de politiek afkalvende liberalen zullen hun eigen projecten verdedigen: een neutrale vrije middelbare meisjesschool en een nieuw kerkhof. Als katholieke voorbeelden woonden in de Statiestraat de industrieel Jos Borreman-Van Melckebeke (nr 10), de industrieel en brouwersfamilie Druwé (nr 8) en de politicus-handelaar Jean Moyersoene-Van den Hende (nr19). Als brouwer is de familie Druwé (nr 2) eveneens op het Esplanadeplein actief. Op datzelfde plein woont de industriële vlaswerker Jos Van Ghijseghem-De Kegel (vanaf de kerk het tweede gebouw van het Sint-Maartensinstituut). Op Druwé na zitten ze allemaal in de bisschoppelijk commissie (1867-1873) en (of) in de kerkraad. Met de economische crisis (1880) fusioneren op de Trangel: Borreman, vader Charles Druwé, Jemie en later Cumont. En zoon Druwé wordt familie van brouwer De Meeter. Jean Moyersoene-Van den Hende zal Charles Woeste naar Aalst brengen en zijn politieke dynastie uitbouwen. Rond 1890 schenkt de familie Moyersoene de brandglazen boven het hoofdaltaar aan de parochie. Economie, politiek en kerk of loge gaan ook vandaag nog in vele gevallen samen.

In 1863 kan onderpastoor Vyt 54 aren aankopen aan het Esplanadeplein, waarvan hij er 30 be-

houdt voor de bouw van de kerk en er 20 terug verkoopt tegen een veel hogere prijs. Vyt, eerste aalmoezenier van de Belgische zouaven (1860-1861) begint op eigen houtje met de bouw van de kerk (in 1867-1868 en in 1873-1874) maar botst dan op de commissie van monumenten en de hogere overheid. Wil hij van hen subsidies bekomen, moet hij samenwerken met de kerkfabriek en een nieuwe, goede architect aanspreken. Dat wordt Modeste Noyette uit het Gentse. Hij is een van de naaste medewerkers van J.B. de Bethune, Casaer en Arthur Verhaegen uit Gent, grondleggers van de Sint-Lucasschool. Met de steun van de politici Paul de Bethune en Paul Leirens-Eliaert krijgt de neo-gotiek in Aalst een kans. De Sint-Jozefkerk wordt wat betreft bouw en het interieur een (onbekende) parel.

Ik kan hier eveneens pleiten om de naam van het Eengegemwegeltje, naast de kerk zelf, te vervangen door Plavanderweg. Uit historisch oogpunt zou dat beter passen. De volgende straten, de Vrijheid- en Sint-Jozefstraat zijn rechtstreeks verbonden met de hogergenoemde schoolstrijd. De vrije lagere Sint-Jozefschool (1879) en de vrije middelbare school, het Sint-Maartensinstituut (1881-1883), worden door katholieke particulieren gesponsord met grond en geld, terwijl de parochianen hun duitje in het zakje doen van de Katholieke Schoolpenning.

De gevolgen zijn groot. Het katholiek onderwijsnet wordt met voorsprong nummer één. De Sint-Jozefstraat, de Dirk Martensstraat en de Kluyskensstraat brengen nogmaals een bevestiging van de industrialisatie: de liberale dekenfabriek De Clercq en Leclercq (La Couverture), de hophandelaars Bruyndonckx en De Coninck. De familie Van Ghijseghem-De Kegel, sterk verbonden met de parochie, heeft hier een uitgang voor haar brouwerij en weverij. Naast de Meuleschettekappel vinden we eveneens een rij arbeiderswoningen die gerestaureerd werden. Voor beluiken moeten we even doorlopen naar de Koolstraat, naar de ingangen Deprez, Lauwereys en Jolie.

Gebeurt de eerste communie (op 11 jarige leeftijd) en het vormsel nog steeds in de Sint-

Martinuskerk, dan kan niet geloofwaardig worden dat de Sint-Jozefparochie even vitaal is als de moederparochie.

Pastoor Dés. Willems, opvolger van Vyt en uit het Gentse (1879-1911), werkt op 25 jaar de bouw en het interieur van de kerk verder af.

In het jaar van Rerum Novarum, 1891, komt Mgr. Stillemans de kerk inwijden. En na het orgel, de sacristijen en de doopkapel zet Willems de kroon op het werk met de vervollediging van de spitse toren (1907-1908).

Maar dan ligt reeds een nieuw project in het verschiet: het parochiaal centrum in de Meuleschettestraat.

Hier klopt het nieuwe hart van de parochie met de nieuwe Meuleschettekappel en het parochiaal centrum. De aloude Meuleschettekappel staat in de weg op de Puitevoetweg (Schoolstraat). Ze wordt afgebroken en wat verder terug opgetrokken (1894). Neogotische kunstenaars zorgen mee voor het interieur en de confrerie kent een groot succes bij de burens. Dan is reeds een vrije lagere school (1892) opgericht en komt er na 1900 een Katholieke Volkskring met en patronage en een muziek-, toneel- en turnmaatschappij, een bollebaan en feestzaal. André De Waegenaere is hier haantje vooruit. De bekroning wordt de hogere technische school (VTI) in 1910. De ons bekende families zoals de families Van Ghijseghem, De Meeter, D'Hondt, Borreman en Moyersoen storten gul (en) zitten in de besturen.

Bij de terugkeer naar de kerk via de Dirk Martensstraat, passeren we de mooie burgershuizen. Ze worden opgetrokken door hun buur Jules Goethals. Hij heeft als stadsarchitect vele huizen gebouwd en verbouwd, zoals de nieuwe

Meuleschettekappel, het graanmagazijn van De Wolf-Cosyns aan de Dender (1883), het oude en het nieuwe hospitaal aan de Hertshage. Als oud-student van de Sint-Lucasschool en lid van de kerkfabriek, zijn het meestal neo-gotische bouwwerken. Daarmee zijn we terug aan de Sint-Jozefskerk beland. Hier loopt een knappe tentoonstelling van 125 jaar Sint-Martinuskerk, die nog méér dan een maand –tijdens de week-ends– open is.

We kunnen nog vermelden dat Pieter Daens veel drukwerk leverde aan de confrerie van de H. Jozef, aan de parochie en aan het Sint-Maartensinstituut. Het was dan ook een zware psychologische klap, toen in 1895 pastoor Willems het kamp van Woeste en de Bethune koos (zie tentoongestelde brieven). Ook L.P. Boon, woonachtig aan de Zeshoek, werd hier gedoopt. Hij liep school in de kleuterschool in de Sint-Jozefstraat, de patronage in de Meuleschettestraat en het VTI.

Dat alles en nog veel meer kunt u lezen in het boek dat in september verschijnt. Het boek kan in voorverkoop besteld worden tegen 18 € op het rekeningnummer BE59 9731 3258 8526 met vermelding 'boek SJ125' en uw naam en adres.

EUGÈNE EN ERNEST TUMMERS IN LONDEN 1914-1918

vijfde aflevering

1917-juni 1918. Moet Ernest naar het front? En wat met zijn familie?

Nu het een zekerheid was dat Ernest door het Belgische leger zou gerekruteerd worden, werd hij verplicht voor zichzelf en zijn familie orde op zaken te stellen. Het aankomende jaar zal hij verschillende pistes ontwikkelen opdat hij als 36-jarige een aangepaste job in het leger zou vinden. Tevens moet het leven voor zijn vrouw en zijn kinderen leefbaar blijven. Natuurlijk zal hij zijn broer aanspreken om bij het Belgisch comité van de vluchtelingen aan te dringen een gunstig arrangement voor hem te bedingen. Een eerste probleem was het antwoord op de vraag: wat zou er gebeuren als hij zijn job in de

munitiefabriek opgaf. Binnen de week moest hij het huis van de fabriek verlaten en stond hij letterlijk op straat. Misschien, schreef hij naar zijn broer, kon het comité hem helpen en hem een tijdelijke betrekking als magazijnier in de Pelabonfabriek bezorgen. Ernest moet zijn situatie kennen en tegen 8 shilling ondernam hij de treinreis naar Londen. Hij klopte aan bij het Belgisch comité van de vluchtelingen en bekam een duidelijk antwoord. Hij kon in de fabriek blijven werken tot hij door het Belgisch leger werd opgeroepen. Ondertussen zocht hij –mede door de zwakke gezondheid van zijn

vrouw – naar een huurhuis op het platteland. Samen met een oude Belgische dame huurde hij een huis in de omgeving van Farnborough, de Hartwell Villa, Frimley Road, in het noorden van Farnborough Hants. Hij huurde er twee kamers en kon gebruik maken van de keuken –mits een kleine vergoeding- en de tuin. Bij het comité in Londen had Ernest eveneens gepolst of hij in aanmerking kwam voor een dienst als tolk in het Britse leger. Hij kreeg een pertinent antwoord van generaal de Grune uit Le Havre, de standplaats van de Belgische regering. Een dienst voor tolken bestond effectief. De tolk zorgde voor de verbindingen tussen de Engelse troepen en de (Franse) burgers wat betreft huisvesting, vragen en opmerkingen hierrond en dies meer. De aanwerving van een gewone soldaat gebeurde na een opleidingscursus in Le Havre en een militaire opleiding in Honfleur. Na een geslaagd examen werd hij verbonden aan een Engelse eenheid.

Eugène als bediende

Met zijn graad van sergeant en als tolk verdiende Ernest 5.90 fr per dag en genoot hij een toeslag van 1.25 fr. voor de huisvesting van zijn gezin en een surplus per kind van 0.5 fr. per dag. Daarbij kreeg hij van een Engelse sergeant, die twee jaar lang aan het front had gevochten, te horen dat de dienst als tolk weinig gevaren opleverde. De tolk blijft binnen het kantonnement, verklaarde de sergeant, regelt er het logement en de vergoeding van de militairen en is nooit actief in een gevechtszone.

Ernest was dus beter af als tolk dan als gewone soldaat. Als gewone soldaat had hij als familie-

vader recht op 22 shilling; dat was voldoende om niet van honger om te komen. Voor de rest was hij afhankelijk van de liefdadigheid van het comité en dies meer. Met 5.90 fr. per dag kon hij niet alleen zichzelf maar ook zijn vrouw en gezin behelpen. Maar bij de Engelsen moest Ernest voor deze job niet zijn. Als tolk zouden ze hem niet willen. Daar hij geen enkele beroep beheerste, zouden ze hem waarschijnlijk terug in een munitiefabriek plaatsen. Wordt hij op transport gezet en kwam hij terecht bij een compagnie arbeiders dan was het gevaar zeer reëel dat hij naar een gevechtszone zou worden gestuurd. Daarom stapte Ernest nogmaals naar de militaire commissie in Londen. Hij werd er lang ondervraagd in het Engels en bekam een certificaat. Nu kon hij een toelating vragen aan Le Havre om als tolk in het Belgisch leger te mogen beginnen. Hij hoopte daar te kunnen beginnen rond 1 juli 1917 maar de rekrutering bleef uit. De situatie klaarde enigszins op. Zijn eigen loon was met 1 livre (pond) verhoogd en zijn vrouw Madeleine kon effectief als bediende in diezelfde munitiefabriek beginnen. Nu kon hij zijn aandacht terug op de briefwisseling van zijn ouders richten. Via *Le Métropole* kwam hij te weten dat het beter was zijn brieven en foto's naar zijn ouders en verwanten via het bureel van de Belgische briefwisseling in Nederland te sturen. Maar nieuws vanuit België bleef uit. Eind september 1917 was Ernest nog niet opgeroepen. Gelukkig. Maar hij en zijn familie waren nog meer in de ban van de oorlog dan enkele maanden terug. De munitiefabriek draaide op volle toeren en bijna elke dag deden ze overuren. De kranten meldten tevens dat de oorlog dit jaar niet zal eindigen. Ook de paus kon de strijdende partijen niet verzoenen. Er restte slechts geduld te oefenen. En ondertussen stonden de kranten vol met overlijdensberichten van gesneuvelde militairen. Zo was Thomas, hun haarkapper en nadien postbode in Haxey, gesneuveld aan het front. Hij liet een vrouw en twee kinderen achter. Verder las Ernest dat alles zo duur was in Engeland [en België] dat alleen de rijken zich nog iets konden aanschaffen.

Toch keren de kansen aan het Westelijk front. De bevrijding van België staat nu op de agenda. Worden we vrij of komen we onder de Duitse

zool? Zal Duitsland wijken? Dringt er wat hoop door op het internationale vlak, bij de gebroeders Tummers blijft kommer en zorg voortdurend aanwezig.

Renée, de vrouw van Eugène, wordt een tijdje ziek en Madeleine, de vrouw van Ernest, moet een maand lang binnen blijven. Het was begonnen met een verkoudheid en liep over in reuma met en weerslag op het hart. In oktober is het ergste voorbij. Ze kan terugkeren naar haar werk maar moet zich verder laten controleren door haar huisarts.

foto van Eugène (pijproker) en Ernest .

Tot overmaat van ramp verstuikt Madeleine haar voet: 3 weken werkonbekwaam, zonder enige ziektevergoeding. Ook haar jaarlijkse vakantie zit er op. Ernest blijft hard doorwerken want een nieuwe lading hulzen voor de granaten zijn op de fabriek aangekomen.

Eind december 1917 vergroot de Britse regering de druk op de geallieerde troepen. Met het sturen van de pers, lanceert ze in de munitiefabrieken een oproep voor een nieuwe lichte soldaten.

Duitse vliegtuigen hadden enkele raids op Londen uitgevoerd wat niet ongestraft kon voorbijgaan. Het nieuwe jaar 1918 wenkte. De beide broers die bijna een jaar lang geen nieuws van hun ouders en familieleden hadden ontvangen –op een enkele brief na vol met citaten van de bijbel- probeerden het nu via het Agentschap Cook en met een Hollandse postkaart (kosten 1 shilling). Eind januari 1918 ontvingen ze eindelijk een brief van het thuisfront. Daar ook waren er nu problemen, tegenslagen en ziekten. De zeer strenge winter van 1917-1918 eiste zijn tol. Ook in Engeland. De verzwakte kinderen van Ernest krijgen het hard te verduren. André moet wegens ziekte 15 dagen thuis blijven. De arm van het dochttertje Yvonne is ontstoken en sterk gezwollen. Ondanks de nodige vaccinatie bleef de ontsteking 10 dagen lang duren. Dagelijks moet de dokter komen aan 3 shilling per visite. Een zware dobber voor Ernest. Yvonne wordt na haar genezing naar het pensionaat van de Franse zusters in Wokingham gestuurd. Deze school bezit een goede faam in de ruime omgeving en als Belg kreeg Ernest voor zijn dochter zeer goede financiële voorwaarden aangeboden.

Voor Ernest en Madeleine is het peil van de lokale school te laag om hun kinderen daar verder te laten schoollopen. Daarbij ligt Wokingham, waar verschillende Belgische leerlingen zijn ingeschreven, slecht op 20 minuten van hun huis. Half april 1918 verneemt Ernest dat zijn vijfde linieregiment is opgeroepen voor 1 juni 1918. Terug poogt hij te ontsnappen aan het verdict. Uitstel bekomen via de fabrieksdirecteur zit er niet meer in. Hoewel hij tevreden is over zijn geleverde werk en zijn voorman een uitzondering vraagt, gaat hij daarop niet in. Een uitzondering verlenen aan een Belg terwijl Engelse soldaten inschepen voor België, is een brug te ver. Ernest geeft dan de laatste opdracht aan zijn personeel. Ze moeten de fabrieksateliers reinigen, wat ze met veel gemor correct zullen uitvoeren.

Zoals enkele maanden terug, speelt Ernest al zijn troeven uit. Hij trekt naar het militair comité in Londen. Hij spreekt De Vos aan en Verreydt, bevriend met Van Dooren, de chef van het bureau van het Recrutement en kapitein Crols, maar de belangrijkste figuur, commandant Pétain, kan hij niet bereiken. Alle inspanningen leveren niets op.

Ook de pogingen van broer Eugène falen. Hij wil zijn broer in de fabriek Pelabon, waar hij werkt, binnenloodsen. Ook hier is alles tevergeefs. Op 6 juni 1918 meldt Ernest aan zijn broer dat hij in allerijl lessen volgt bij een chauffeur van de fabriek. Op twee dagen hoopt hij te kunnen rijden. Tevens vraagt hij wat hij bij het vertrek moet meenemen en wat de mogelijke gevolgen zijn. In die brief staat eveneens dat hij met zijn vrouw Eugène en zijn familie Londen komt bezoeken. Het afscheid wenkt want twee dagen later moet hij zich tussen 8 en 9 uren aanbieden op Mary Place.

Op 9 juni schrijft hij zijn laatste brief aan zijn broer, vooraleer hij naar het recruitment vertrekt. De laatste vier dagen had hij betaald verlof genomen op de fabriek. Al zijn gedachten gingen nu uit naar zijn vrouw en kinderen.

De schoolsituatie van zijn kinderen baarde hem veel zorgen. Het dochtertje Yvonne was sterk achteruit met de studies, maar boekte toch enige vooruitgang. Maar André was er helemaal niet

op uit om vooruit te gaan. Ernest vond dat de kinderen te veel vrijheid hadden genoten en te weinig werden gevolgd. Aan kinderen van vluchtelingen, die weinig schoolgeld moesten betalen, werd weinig aandacht besteed.

Ook zijn zwakke vrouw Madeleine bleef alleen achter tussen Engelsen die haar weinig sympathie betoonden. Ernest stelde alle hoop op zijn broer Eugène. Kon ze op de Pelabonfabriek geen werk vinden? Het nazicht van de lonen interesseerde haar het meest. En kunnen jullie samen geen klein huis huren in Richmond en met beide gezinnen samenwonen? Dat zou ik fijn vinden. Ik zal de keuken en de eetzaal behangen; dan moeten alleen bedden aangeschaft worden. André kan dan in Richmond naar school gaan, op een goede school met half pension (warm middagmaal). Yvonne kan blijven waar ze is. Een ideale oplossing.

Op 15 juni 1918 om 14 uur vertrekt Ernest als soldaat vanuit Londen, via Southampton naar Frankrijk.

Hendrik Strypens

Binnenzicht op de munitiefabriek en personeel. Personeel te Twickenham in januari 1917: chef -controle magazijniers sectie 33 Ancion en Carels; af- en bijstellen van de munitie en machines: Rasquin en Bodson, Van Cauwenberg en Delinel, Mounard en Claes, Mordant; magazijnier sectie 28 Colignon en Lardinois. Tummers moet dagelijks de voorraad controleren en de stukken brengen naar de machines waar ze verwerkt worden.

Neutraal Ziekenfonds Vlaanderen

Het Neutraal Ziekenfonds Vlaanderen staat garant voor tussenkomsten tandzorgen, optiek, lidgeld sportclub en jeugdbewegingen, dieetadvies, vaccinaties, schoolreizen, speelpleinwerking, kampen, orthodontie, logopodie, ...
Kersverse ouders kunnen ook nog rekenen op tal van geboortevoordelen (geboortepremie, terugbetaling luiers, kraamhulp, thuisoppas zieke kinderen, ...).

Neutraal Ziekenfonds Vlaanderen
UW PARTNER VOOR ZEKERHEID

Laat uw geld weer voor u werken. Kies voor een wendbare belegging met bodembewaking.

U wilt dat uw geld weer even hard werkt als uzelf? Vertrouw dan op de KBC-beleggingsspecialisten. Hoe ze dat doen? Even uitleggen.

- ❶ Is het klimaat gunstig, dan zetten ze alle zeilen bij om er voor u het maximum uit te halen. Daarbij houden ze nauwlettend de buienradar in de gaten.
- ❷ Gedonder op de beurs? Dan gooien ze het meteen over een andere boeg. Aandelen en obligaties worden dan omgewisseld voor cash. Zoeken naar stabiel rendement is daarbij de motor.
- ❸ Ondertussen bewaken ze 24/7 de bodem zodat neerwaarts risico beperkt blijft. Volgens de speelruimte die u vooraf duidelijk aangeeft.

Door dit actief beheer maakt u het beste van elke situatie. Laat uw geld weer voor u werken. Kom er eens over praten met uw KBC-beleggingsadviseur of KBC-verzekeringsagent.

KBC. Wij spreken uw taal.

